

# ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20  
ДИНАРА  
1952



Година XXII — Број 425  
Субота, 20 фебруар 1960

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

**ФЛАШ  
ГОРДОН**

САДА ИМ ПРЕСЕЦАМО ПУТ! ПУЦАЈТЕ ЈЕДАН СЕКУНД ИЗА НАС! ПОЧИЊИТЕ! ПУЦАЈТЕ!

ЖЕЛЕО БИХ ДА МОГУ ДА ТЕ ЗАГРЛИМ... ЗАЈЕДНО СМО ДРАГИ... ТО ЈЕ ДОВОЉНО!

ПРВЕ ГРАНАТЕ ЕКСПЛОДИРАЈУ! УСПЕЛО ЈЕ! ФЛОТА ЈЕ ОШТЕКЕНА!

ОХ! ФЛАШЕ! НАИЛАЗИ ДРУГИ ПЛОТУН!

НЕПРЕКИДНА БАРАЖНА ВАТРА, КОЈА ЈЕ РАЗВИЛА НАПАДАЈУ ФЛОТУ, ВАЦАДЕЈЛИН БРОД...

... НАЈЗАД СЕ РАКЕТА ИСПРАВИЛА ...

МИ СМО... ЈОШ ЖИВИ!

ПРВЕ ЕКСПЛОЗИЈЕ... МОРА ДА СУ НАС... ОДБАЦИЛЕ... ВАН ДОМЕТА... ВАТРЕ!

Из свог РАКЕТНОГ БРОДА ФЛАШ И ДЕЈА ПОСМАТРАЈУ УНИШТАВАЊЕ ИНВАЗИОНЕ ФЛОТЕ...

... И У ОДУШЕВЉЕЊУ — ЗАГРЛИЛИ СУ СЕ ...

ДРАГИ... ДРЖИШ МЕ У РУКАМА... ТВОЈЕ РУШИЛАЧКЕ СНАГЕ ЈЕ НЕСТАЛО!

ШТА...? ПА ЈА САМ НА ТО ЗАБОРАВИО! МОРА ДА СЕ ИСТРОШИЛА! МИЛА, ОПЕТ СЕ МОГУ ВРАТИТИ НА ЗЕМЉУ!

**КРАЈ**

**У ОВОМ БРОЈУ :**

- У СЛИЦИ И РЕЧИ
- ИЗВУЦИ ПЕРИСКОП
- СПОРТСКИ ЗАБАВНИК

ТРИПОВИ:

Бајка о цару Салтану, Паја, Мики, Бим и Бум, Флаш Гордон, Чардак ни на небу ни на земљи, Трети на планини

## Као некад

Да би се створила и одржала атмосфера прошлости у уметничкој колонији Кармел, у Калифорнији, недалеко од Сан Франциска, забрањена су улична осветљења, неонске рекламе, табле или стубови



за огласе и плакате, куглане и стрелишта, кампови за аутомобиле са приколницама-кућама, плацеви на којима се продају половни аутомобили, погребни заводи и поштански сандуци.

## Код хирурга има кредита

На ревији трупа којој је присуствовао и Луј XIV једном официру Гаскоњу толико се коњ ритну да коњанику паде капа с главе. Један од његових другова дохвати је и пружи му је на врху сабље.

— Авај! — повика Гаскоњац — више бих волео да си мене набо на сабљу него моју капу.

Краљ, изненађен овом приредбом, упита официра за разлог.

Гаскоњац одговори: — Зато што код хирурга имам кредита, а код капације више немам.

**К**ао сваке године тако су и ове почетком фебруара ледени брегови кренули са севера земљине лопте на југ. Другим речима, започела је сезона опасности за поморске путнике, а она траје шест месеци. За то време ледена брда, којипут тешка 30 милиона тона, угрожавају прекоокеански саобраћај. Чак и данас, 48 година после пропасти „Титаника“, упркос међународним извиђачким патролама образованим да уништавају ове брегове, они наносе штету. Прошле године настрадао је дански брод „Ханс Хедтофт“. Маја 1945, конвој канадских бродова де сетковао је ледени брег од 2 километра, који је произвео деветнаест судара. По завршетку Другог светског рата, морепловство се у поларним водама знатно увећало тако да је настала и већа опасност за људе и материјал.

Крајем сваког арктичког лета ледници се откидају са Гренланда и спуштају хладном Лабрадорском струјом према југу. Толико су јаки да су неразориви. Ни топовске гранате, ни торпеда упућена са обале, ништа им не могу. Једино могу да их униште: сунце и топла вода. Опасни су и подмукли, јер се појављују изнад површине само за две осмине своје масе. А и невидљиви су, јер их покрива маглена завеса. Одјек бродске сирене није у стању да их открије, јер магла упија сваки звук. Немоћан је ту и радар, јер опасне санте од 200.000 тона једва се помаљају из воде.

### Ледена брда стара милион година

Узалуд је покушавано да се израчуна време потребно да један ледени брег прелови половином Атлантика, до 49 упоредника. Да би утврдили кретање, океанографи су брегове бојили, али је боја покривана свежим снегом или се спирала са отопљеним ледом. Стављали су на њих отпремне радиостанице које су

# ЛЕДЕНИ БРЕГОВИ СУ КРЕНУЛИ...

убрзо престајале да раде, вероватно услед потапања. Најзад су Руси и Американци постављали на „планине“ метеоролошке станице.

Сматра се да путовање леденог брега траје најмање две године. Прву он проведе у водама Гренланда, другу близу Бафинове Земље или северно од Лабрадора а наредног пролећа запловиће водама прекоокеанских путева. Један ледени брег се састоји од старог и новијег леда, који се ствара у току путовања па је утврђено да се извесне санте крећу и по десет година, јер се успут обнављају. Али, стари лед може да буде врло давног порекла. На америчком броду — лабораторији „Плави делфин“ испитивани су остаци шест ледених брегова и утврђено је на основу честица „заробљеног“ кисеоника да су неки од њих

образовани пре милион година.

После 14 априла 1912, пошто је ледени брег уништио „Титаник“, свет је први пут јасно схватио да је прекоокеанска пловидба несигурна. Због тога је ујесен 1913, у Лондону, одржана међународна конференција претставника 14 држава на којој је одлучено да се организује патролна служба за извиђање, утврђивање положаја, обавештење и, ако је могуће, за разарање ледених брегова. Отада па до данас, сем у току Првог и Другог рата, патролна служба не престаје. За њено издржавање, четрнаест земаља троше 400 милиона франака годишње.

Године 1929 установљено је кретање 1.351 леденог брега јужно од 48 упоредника, док их у 1924, 1940, 1951 и 1958 године било по десетак. Три

## Ко жели да ужива

Кроз теснаце и преко опасних серпентина успијали су се људи до језера Помакоша у централном масиву Анда. С муком су извличили једрилицу инжењера Цона Цеконија, запосленог у једном тамошњем руднику бакра. Језеро Помакоша налази се 700 метара изнад језера Титикаке највише пловне воде на свету, али је знатно мање од њега.

Једрење на висини од 4.600 метара велико је уживање, али и веома опасан спорт. Онај ко жели да у њему ужива мора да има на себи појас за пливање и пази да не изгуби равнотежу. Због недостатка кисеоника пливање на таквим висинама готово је немогуће. Осим тога и ветар је на језеру људљив — стало се смењују јаки налети ветра с потпуно мирним ваздухом.

крстарице и три њихова авиона довољни су да прате кретање 400 ледених брегова. Године 1926, забележен је један изузетан случај: велики ледени брег зашао је у тропске воде и под јарким сунцем истопио се за цигло неколико минута у близини Бермудских Острва. Половином јула, године 1957 кад патролна служба обично престаје, изненада се појавио у близини Нове Земље један ледени споменик. Пловели на југ, он се стално окретао око себе и тек се крајем августа истопио у водама Голфске струје.

До последњег рата патролна служба је вршена бродовима, а од 1946, авионима са радарским уређајима. Положај сваког брега саопштава се двапут дневно Морзевом азбуком. Чим један од њих уђе у воде које браздају путнички бродови, приступа му пратилац и путем радија, ракета и званица сирене дању и ноћу скреће пажњу посаде бродова који наилазе.

### Лов на ледене брегове

У току освајања поларних вода, ледоломци су постали неопходни. Да би се обезбедила поморска служба дуж сибирских обала, у Совјетском Савезу је конструисан ледоломац на атомски погон. Американци имају обичне али јаке ледоломце и покушавају да припитоме ледену пустињу.

У току недавне геофизичке године, претставници Јужноафричке Уније су обавестили о намери њихове земље да лови ледене брегове. Они би хтели да их искористе — помоћу гвоздених ујади и бродова обалске службе привукли би их уз безводну обалу и онда путем испарења стварали кишу. Сличан пројект постоји и за наводњавање сушних предела Калифорније.

Да ли ће човек успети да ледене цинове потчини својој вољи? Треба имати на уму да још нисмо упознали све њихове ћуди.

## Шансоне

Колико је шансона популарна у Француској види се из овога: Енглези су на своје велико чуђење код бораца палих на Ватерло налазили у ранима штампане листиће са модерним шансонама. Она се сматра националном песмом Француза. Данас, у доба микроплова, оне су продрле у цео свет. Друштво за ауторска права исплаћује композиторима шансона годишње више од 6 милијарди франака. Интерпретатори шансона су много боље плаћени. Популарни певачи Брасен и Пијаф зараде на великим приредбама од 6 до 8 милиона франака, док, например Франсис Лемарк, композитор, добије годишње од 14 до 20 милиона франака.

## И врране »волек« голф

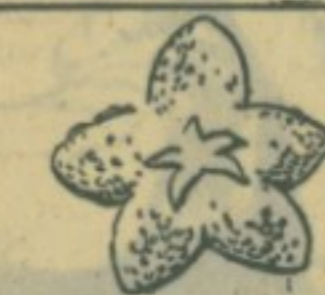
Љубитељи голфа у Бангкоку обучили су врране да им проналазе лопте када се загубе. То је почело за време рата и одржало се после њега, када није било довољно лопти. Међутим, врранама се до-



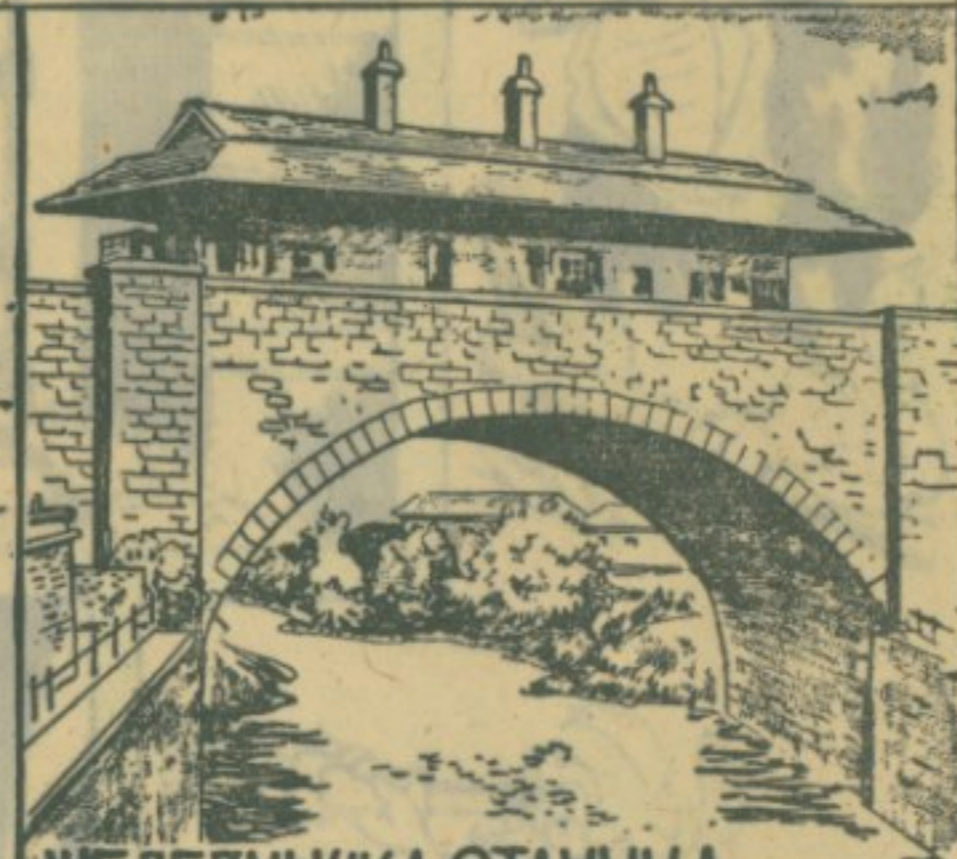
пада ова забава, па се то сада претворило у прави спорт за њих, поготову што врране не знају да је рат завршен. Оне сада купе лопте одреда, па и са самог терена за време игре.

Ripley's

Веровалти илти не!



ЈАГОДА У ОБЛИКУ ЗВЕЗДЕ УЗРЕЛА ЈЕ У ВРТУ ТИМОТИЈА МИРАНТЕ ИЗ ОУТАЈА (САД)



ЖЕЛЕЗНИЧКА СТАНИЦА НА МОСТУ У ГЛАЗГОВУ, У ШКОТСКОЈ, ПОСТОЈИ ЖЕЛЕЗНИЧКА СТАНИЦА ПОДИГНУТА НАПРЕД ЈЕДНОГ КАМБНОГ МОСТА



### НАЈЧУДНИЈИ ИЗБОР У ИСТОРИЈИ

ВАМБА, КРАЉ ВИЗИГОТА У ШПАНИЈИ (672-680) НАПРЕ ЈЕ ОДБУО ПОНУЂЕНИ ПРЕСТО АЛИ ЈЕ ПРОМЕНИО ОДЛУКУ КАД МУ ЈЕ СЕНАТ НАРЕДИО ДА БИРА ИЗМЕЂУ КРУНЕ И СМРТИ!



### МИНИЈАТУРНУ

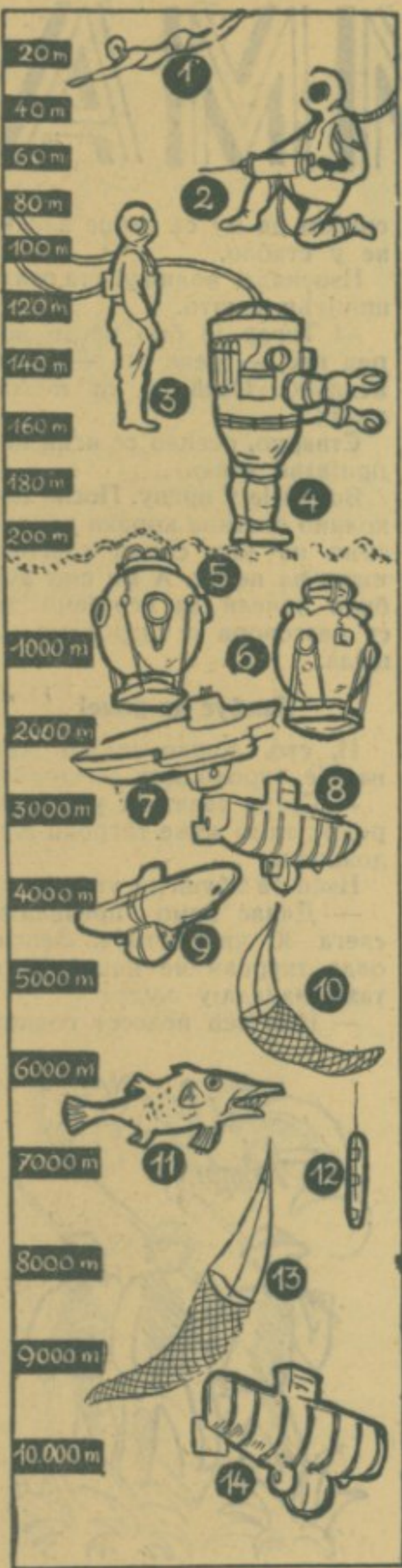
ВИСОКУ 44 ГИЛОТИНУ САНТИМЕТРА НАЧИНУЛИ СУ ЗА ВРЕМЕ НАПОЛЕОНОВИХ РАТОВА ФРАНЦУЗКИ ЗАРОБЛЕНИЦИ У ЕНГЛЕСКОЈ ОД ПИЛЕРИХ ОБИЦИЈИ И ГОРЕЉИХ КОСТИЈУ



### СЛАТКИШИ ПРАСКАЛИЦЕ

СЛАТКИШИ НАЧИНЕНИ У ОБЛИКУ РАКЕТА КАРВЕ СУ ИСПАМБИВАНЕ У ПОЧЕТ КРАЉА ЗАКОВА АРАГОНСКОГ ПОБЕДИОЦА ПОСЛЕ НЕГОВЕ ПОБЕДЕ НАД МАВРИМА, ДЕЛЕ СЕ ДЕЦИ У ВАЛЕНСИЈИ СВАКОГ 28 СЕПТЕМБРА ВЕК 722 ГОДИНЕ

# ИПАК СПОРО



На овом цртежу приказано је колико се продире у морску дубину: 1) — ловци бисера 30 м; 2) — 90 м, 2-3 часа при лакој раду уз довод ваздуха; 3) — 140-180 м, неколико минута без ваздуха уз довод ваздуха са 12% кисеоника; 4) — тврџац с панциром 200 м; 5) — Вилбона батискафа (1934) 908 м; 6) — Отис Бартон (1949) 1372 м; 7) — Хует и Вилм (1953) 2100 м; 8) — Пикар (1954) 3150 м; 9) — Хует и Вилм (1954) 4050 м; 10) — дубинске мреже експедиције „Валдивија“ 1898/99; 11) — најдубље место улова рибе; 12) — водена сонда; 13) — планктонска мрежа; 14) — Пикар и Волш (1960) 11.521 метар

Недавно је објављена вест да се професор Пикар на батискафу „Трст“ спустио на дубину од 11.521 метар. Многи научници сматрају да је човек још веома мало продрио у тајне мора, мање него у васиону. Цртеж показује како је човек поступно успевао да савлада тајне и снагу мора. Рониоци који траже бисерне шкољке могу да продру до 30 метара. Рониоци са специјалном опремом и кисеоником се спуштају на деведесет метара где могу да проведу на раду два до три часа. До 180 метара силазе специјално опремљени рониоци. Њихова опрема је тако конструисана да подноси притисак, али човек на овој дубини може да издржи само неколико минута. Да би се дошло до 200 метара неопходна је специјална панцирна опрема. Године 1934 човек је помоћу балона доспео на дубину од 908 метара. Отис Бартон је 1949 године заронио са балоном до 1372 метра. Хует и Вилм су 1953 године допрли до 2100 метара, а исте године професор Пикар успева да се спусти до 3150 метара. Годину дана касније Хует и Вилм су заронили до 4.050 метара. На дубину већу од 5.000 метара спуштена је мрежа за дубински лов експедиције Валдивија (1898/99 године). Риба живи и на дубини већој од 6.000 метара. Водена сонда је пуштена на дубину већу од 7.000 метара. Помоћу нарочите мреже за планктоне дошло се до дубине од 9.000 метара. И тек је батискаф „Трст“ успео да продре на дубину већу од 11.000 метара.



## КОБАЛТ ПРОТИВ ОБАДА

Гама зраке радиоактивног кобалта користе неки амерички научници у борби против обада који претставља праву напаст за стоку. Ово је испробано на острву Кирасао, где су потпуно искорењени

просецање коже животиња. Говећи обад (Tabanus bovicus) спада међу највеће муве — може бити дуг око три сантиметра. Мрке је боје, а на грудима има жућкасту длаку. Крила су му загаситијива. Почиње да лети у јуну, а нестане га у септембру.

Женке нападају говеда и коње, горњом вилицом просецају кожу и сисају крв што код животиње изазива бол. Говеда чим чују звук ове муве узнемире се и почну да трче — разободају се — ударајући на све стране ногама и роговима.

## ПОУКА...

Једног дана неки торбар је купио неколико врећа соли и натоварио их на свог магарца. На путу, док су прелазили преко потока, магарец се спотаче и паде у воду. Велики део соли се растопи и кад се магарец подиже на ноге осети да му је товар знатно лакши.

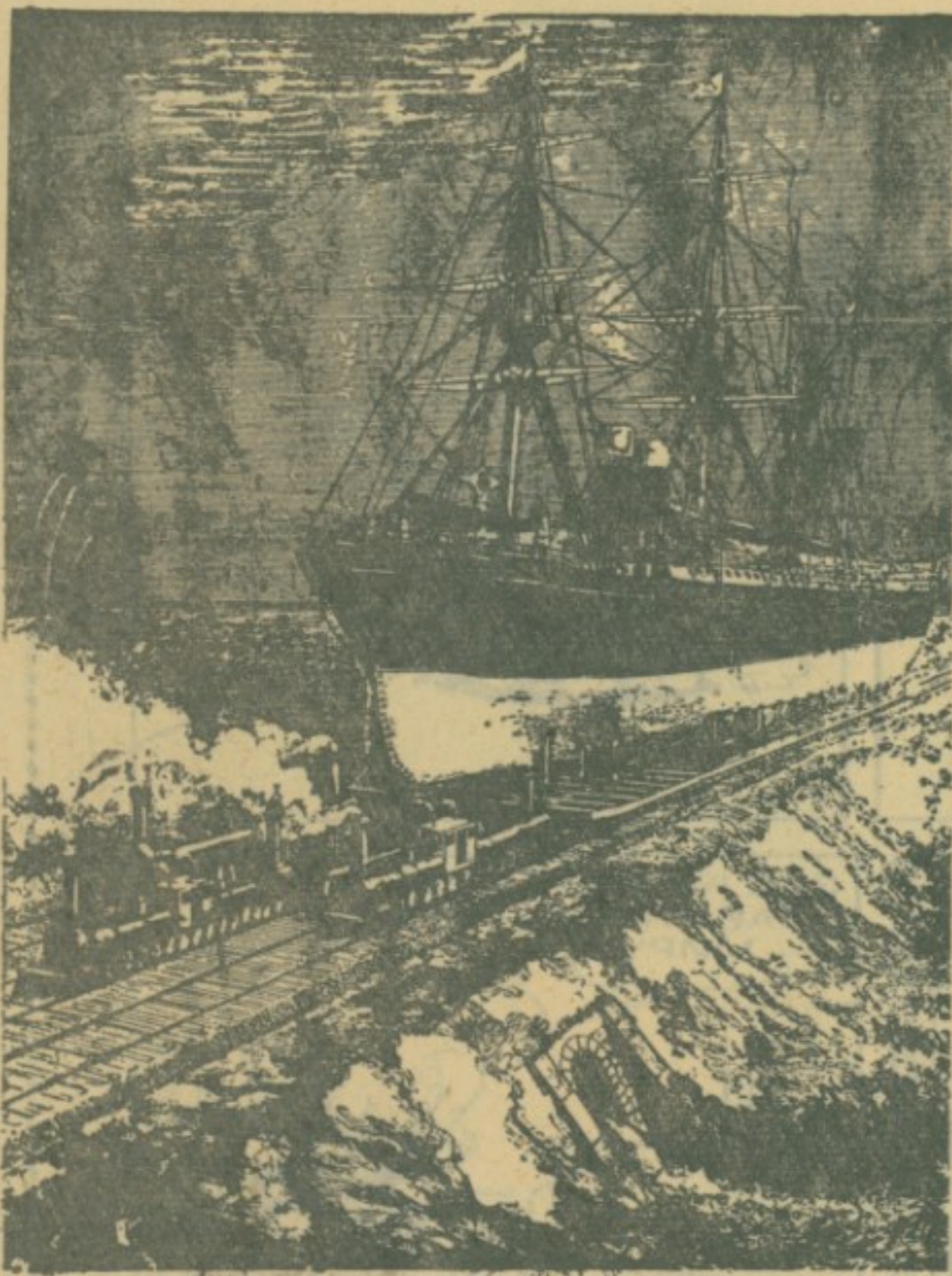
Торбар се врати у град, купи још соли и поново натовари на магарца. Када је поново дошао до потока магарец није чекао да се спотакне већ је легао у воду чим је загазио. Кад се подигао товар му је био сасвим лак. „Надмудрио сам свог газду, једном за свагда!“ — поверова. Али... Кад је торбар видео лукавост свог дотле послушног магарца, реши се да му доскочи. Још једном се врати у град и уместо соли купи велику количину сунђера. Магарец је сада поскакивао од радости под лаким теретом и веровао да више никад неће носити тако тешке товарице као раније. Када су и по трећи пут прелазили поток магарец застаде: „Товар ми је заиста лак, али зашто га не бих учинио још лакшим?“ Кад се спотакло при прелазу потока,



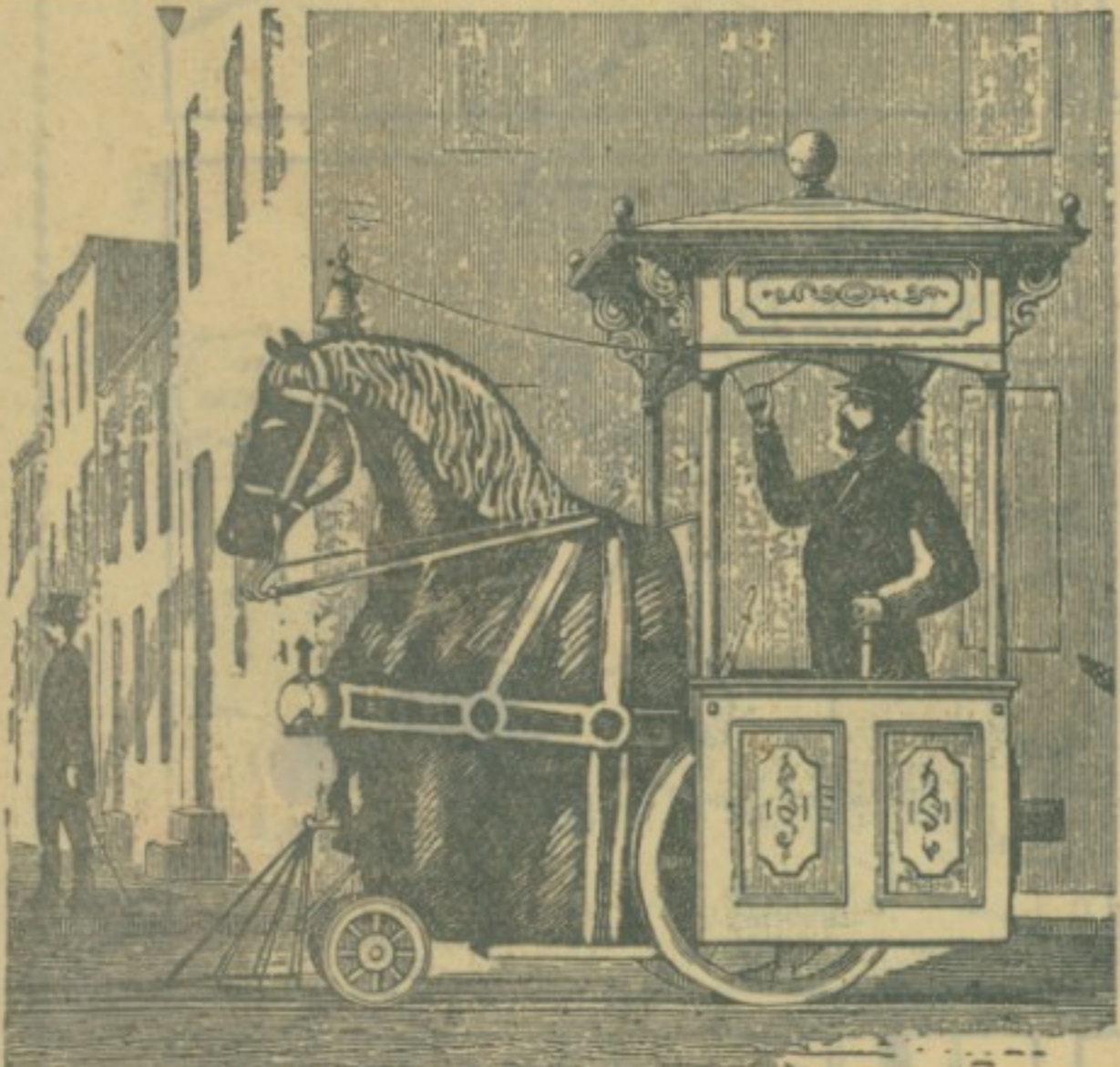
Сада се проучава план да се тај метод употреби и на другим местима. Обади су муве које досађују стоци. Горње вилице мужјака су закржљале, а у женке су као ножићи zgodни за



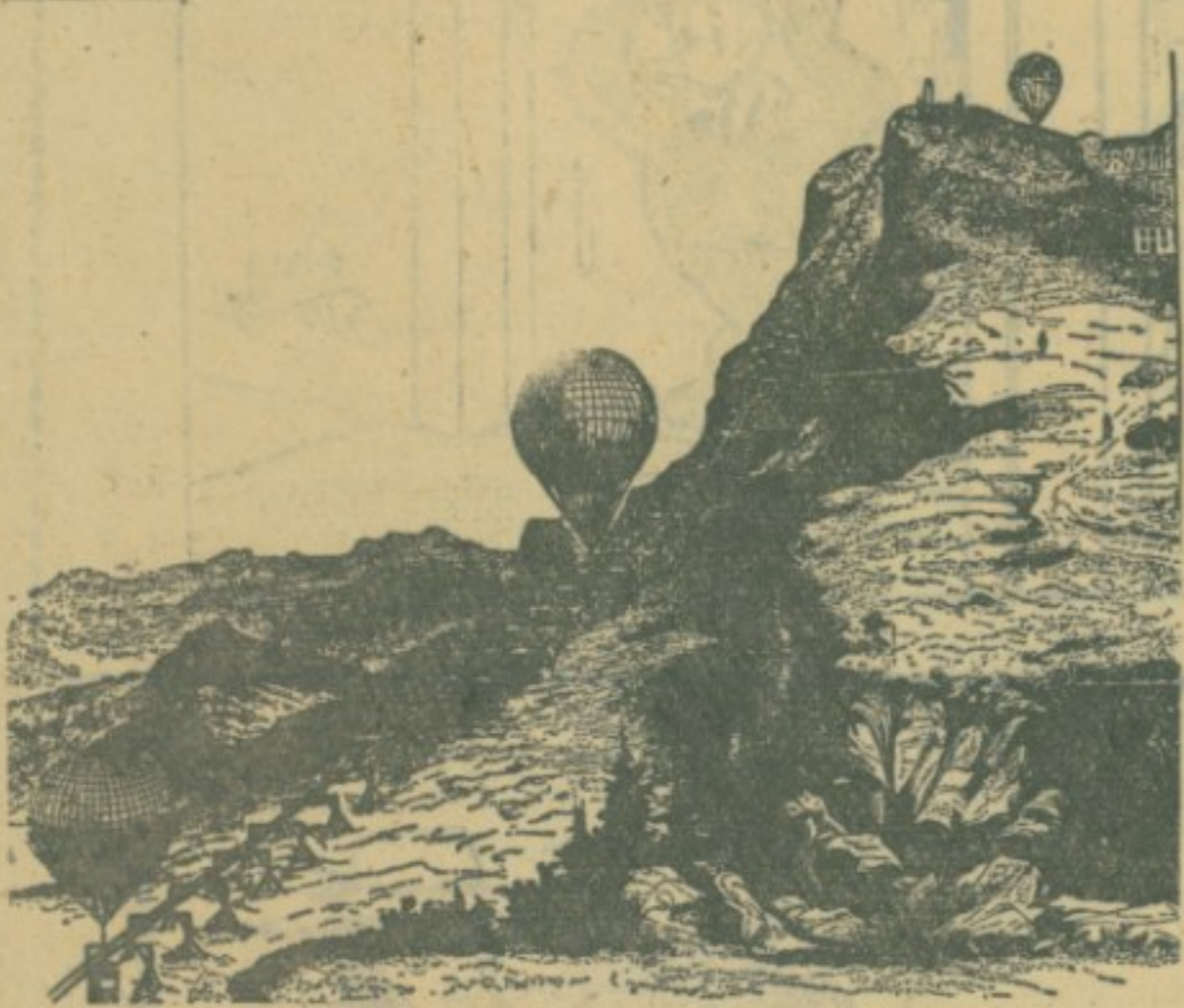
рима натољеним водом, магарец је установио да му је товар тежи него икад. И више се никад није намерно спотакло при прелазу потока.



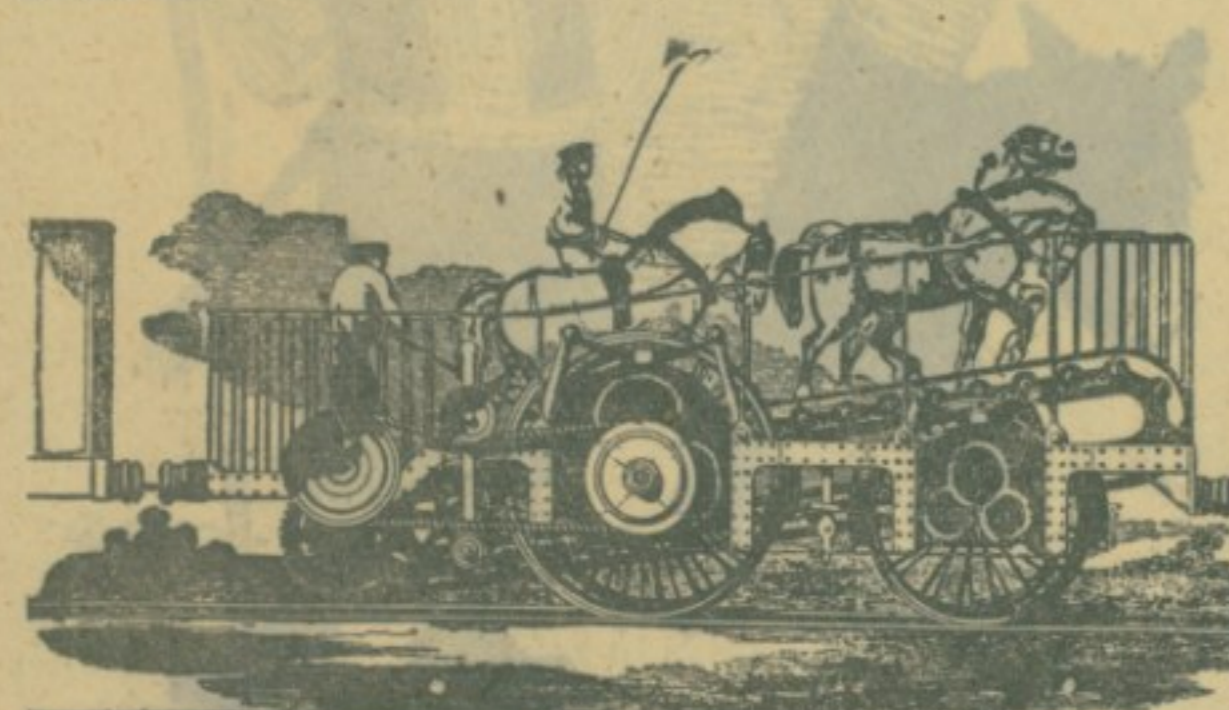
МЕЂУОКЕАНСКА БРОДСКА ЖЕЛЕЗНИЦА. КАДА СУ СЕ ПРИЛИКОМ ИЗГРАДЊЕ ПАНАМСКОГ КАНАЛА ПОЈАВИЛЕ ОГРОМНЕ ТЕШКОТЕ 1884 ГОДИНЕ, ВЕЛИКУ ПАЖЊУ ПРИВУКЛИ СУ ПЛАНОВИ ЗА ИЗГРАДЊУ „БРОДСКЕ ЖЕЛЕЗНИЦЕ“ ПРЕКО ПАНАМСКОГ ЗЕМЉОУЗА КОЈИ РАЗДВАЈА АТЛАНТСКИ ОД ТИХОГ ОКЕАНА.



„ПАРНИ КОЊ“ ЗА ВУЧУ ТРАМВАЈА. ГОРЊИ НАЦРТ ПРЕДЛОЖИО ЈЕ 1876 ГОДИНЕ С. Р. МЕТЛУСОН ИЗ ГИЛРОЈА У КАЛИФОРНИЈИ. УСТВАРИ, ТО ЈЕ ТРАМВАЈСКА „ЛОКОМОТИВА НА ПАРУ“ АЛИ У ОБЛИКУ КОЊА, КАКО СЕ ЖИВИ КОЊИ, КОЈИ СУ ТАДА ПРЕЗАНИ У СВА ПРЕВАЗНА СРЕДСТВА ЗА УЛИЧНИ САОБРАЋАЈ, НЕ БИ ПЛАШИЛИ НЕОБИЧНЕ МАШИНЕ.



БАЛОНСКА ЖЕЛЕЗНИЦА НА БРДУ РИГИ. ОВАЈ ПРОЈЕКАТ ИЗ 1880 ГОДИНЕ ПРЕДВИЂА ДВОСПРАТНЕ ВАГОНЧИЋЕ, ОБЕШЕНЕ О ЖИЦУ, ВУКУ ИХ НА БРДО БАЛОНИ НАПУЊЕНИ ГАСОМ. ОВО ЈЕ ЈЕДАН ОД ПРЕТЕЧА ДАНАШЊЕ УСПИЈАЧЕ.



ЛОКОМОТИВА СА ЧЕТИРИ КОЊСКЕ СНАГЕ. НАЧИН ДА СЕ СНАГА ЖИВОТИЊЕ УПОТРЕБИ УМЕСТО ТАДА ЈОШ ВРЛО СКУПСТВЕНЕ ПАРНЕ ЛОКОМОТИВЕ ПРОНАШАО ЈЕ ИТАЛИЈАН КЛЕМЕНТЕ МАСЕРАНО. ЊЕГОВ ПРОНАЛАЗАК ЕНГЛЕЗИ СУ ОТКУПИЛИ И ИЗГРАДИЛИ НЕКОЛИКО „КОЊСКИХ ЛОКОМОТИВА“ ОД КОЈИХ ЈЕ ПРВА БИЛА ПУШТЕНА У САОБРАЋАЈ НА ЛОНДОНСКОЈ СТАНИЦИ НАЈН-ЕЛМС, ТАДА ПОД ДРУШТВОМ ЈУГОЗАПАДНИХ ЖЕЛЕЗНИЦА.

# ПОЗНАНСТВО СТИГРОВИМА

Године 1950, вијетнамски уметник и кинооператер Ле-Мин Хиен кренуо је с групом другова на север земље да би учествовао у раду конгреса Националног фронта. Путовање им се отегло и тек после две године и прећених 4.000 километара вратили су се они кућама. Велику опасност на том путу, који их је често водио кроз вијетнамске џунгле, претстављале су дивље звери, нарочито тигрови. Због тога није ни чудно да су многе вечери на путу протекле у причању о тигровима, њиховим навикама и начинима одбране од њих.

Две црвене тачке у ноћи

— Због чега се ја не бојим тигрова? Због тога што они овде не нападају људе, — тако је почео причу наш водич кад смо ујутру кренули даље. — Вама тек претстоји да прођете кроз крајеве где тигрови нападају људе. Тамо ће бити опасно!

Тигар обично тражи плен ноћу: вид му је изврстан, а слух оштар. Довољно је да чује најмањи шум, па да се његове очи устреме у том правцу. Он ће вас приметити много раније него ви њега и бешумно ће се удаљити. Због

тога је прилично тешко средити се с њим. Али, ако вам се то ипак догоди, потрудите се да сачувате спокојство. Све зависи од тога ко ће кога први да уплаши.

Истина, постоји још једно средство против тигрова, —



настави водич осмехујући се лукаво. — Најстарије и најпо узданије. Мени је о њему причала још моја баба. Хоћете ли да чујете?

— Некад давно орао сељак њиву са својим биволом. А тигар их гледао из шипрага. Чудио се тигар што огромни биво покорно слуша малог човека. У подне је човек испрегао бивола и пустио га да па-

се, а сам је отишао под дрво да руча. Тада тигар запита бивола:

— Зашто се ти, тако велики, потчињаваш том малом бићу?

— Зато што је то мало биће човек а он има разум.

Уто им је, завршивши ручак, пришао човек и тигар му рече:

— Човече, човече, како бих ја могао да стекнем разум? Звери ме овако не слушају. Морам да трчим за њима пре но што неку ухватим за ручак. Покажи ми свој разум. Можда ћу и ја моћи да га нађем.

— Радо бих то учинио, — одговори човек, — али ето, заборавио сам га код куће.

— А ти хајде по њега.

— Добро. Само pazi да не поједеш мог бивола. Али, да бих био сигурнији, привезаћу те за то време за дрво. Де, не бој се: вратићу се и одвезаћу те.

Тигар је пристао. Тада је сељак узео уже слетено од бамбусовог влакна и јако, јако привезао тигра уз дрво. Затим је испред самог дрвета запалио ватру говорећи тигру.

— Ето какав је разум у људи. Ето, гледај, запаити!

С великим напором успео је тигар да раскине уже нагорело од ватре и да побегне у шуму. Али, трагови ужета остали су на његовом телу до дана данашњег.

Можда тигар, сећајући се човековог разума и не воли да се с њим сретне, нарочито дању.

— Лепа прича, — сложио смо похвалили водича. — Али, како онда да се лове тигрови кад их дању не можеш срести?

— У томе је јесте ствар што се тигрови увек лове ноћу, — одговори водич.

— Али, то је много опасно!

— Ако имате фењер можете сматрати да сте ван опасности. Јер, светлост привлачи пажњу животиње и ви видите очи свих становника џунгле. Тако, на пример, ако при светлости фењера приметите две црвене тачке које у тамни горе као угљевље, одмерите на којој су висини од зем-



ље. Ако су на метар и по — то су очи јелена, на један метар — онда је тигар. Први пут ће вам бити страшно, али се савладајте: светлост заслепује тигра и он вас не види. Нанишаните мало испод очију и опалите: погодите га у срце. Али, ако само раните тигра, чувајте се. Он у јарости може да вас нападне. Због тога, чим окинете, закљоните се иза дрвета. Догађа се да се тигар баца на дрво с таквом

снагом да му се канце заглаве у стабло.

Изненада, водич ућута ослухујући нешто.

— Тигар је био негде поред нас, — рече он. — И то недавно. Осећате ли његов задах.

Стварно, осећао се неки непријатан запах.

Водич је у праву. После неколико стотина корака наилазимо на још свеже трагове шапа на песку. А ми смо већ били почели да верујемо да су разговори о тигровима — шала.

Бамбус на раме!

И, ето, дошао је дан кад нас је спроводник упозорио:

— Сутра залазите у опасан рејон; тамо живе тигрови-људоджери.

Неко га збуњено упита:

— Данас ћемо превалити свега 30 километара. Зашто овде тигрови не нападају, а тамо нападају људе?

— Има већ педесет година



како су тигрови престали да нападају људе. Али, још првих дана рата све се променило. После борби није се увек стизало да се покупе погинули. Затим су тигрови почели да нападају и живе: брзо су схватили да је човека много лакше убити него животињу. Један удар шапом по грлу — и крај.

Размислили смо се за спавање, али сан никоме не долази. Светлост лампе поиграва на зидовима. Наједаред примећујемо да су се наш домаћин и његов син укочили као статуе, док су им очи уперене у црну тмину џунгле. Изгледају као хинотиксани.

— То је Он! — каже отац дрхтећим гласом.

Дечак се, блед од страха, приблија уз њега.

Ми ништа не чујемо. Спроводник шапуће:

— Чуо је рину гладног тигра. Овдашњи житељи имају изострен слух.

Сутрадан ујутру домаћин даје свакоме од нас по једну заоштрену бамбусову палицу и наређује:

— Бамбус на раме! — затим нам објашњава: — А сад спокојно крените на пут.

Послушали смо га иако нам није било јасно од какве нам помоћи при сусрету с тигром може бити та танка бамбусова палица.

Спроводник, приметивши на шу недоумицу, објасни:

— Бамбус вас, наравно, неће спасти у борби с тигром, али може да вас поштеди од његовог напада. Јер, тигар се обично баца својој жртви на леђа и хвата је за грло. Али, ако тигар види човека с бамбусовим штапом на леђима, он га никако неће напасти зато што се боји да му оштре палице не прободу груди...

## УТВРДИЛИ

Број становника Француске достигао је 45 милиона. Ко је баш тај 45-милионити? Затокоса беба Клод Мегро, рођена маја прошле године у Монбелјару. Да би се то сазнало била су потребна статистичка и научна проверавања неколико месеци. А кад је то утврђено, министар претседник упутно је Клоду честитку, а министар финансија нову банкноту од 100 франака са бројем 10.

## НЕКАД ејохаљни ѝроналасци...

У прошлом веку су се проналазачи у свим културним земљама бавили плановима о новим превозним средствима. Изградња путева потстицала је њихову машту тако да су настајали необични, али и оригинални планови.

Када је већ „парни коњ“ постао стварност, зашто не би могла бити изграђена и „железница на балоне“, као планинско саобраћајно средство?

Додуше, ово је остало само пројекат, али је њен далековиди проналазач ипак наслутити бар потребу данашње више железнице.

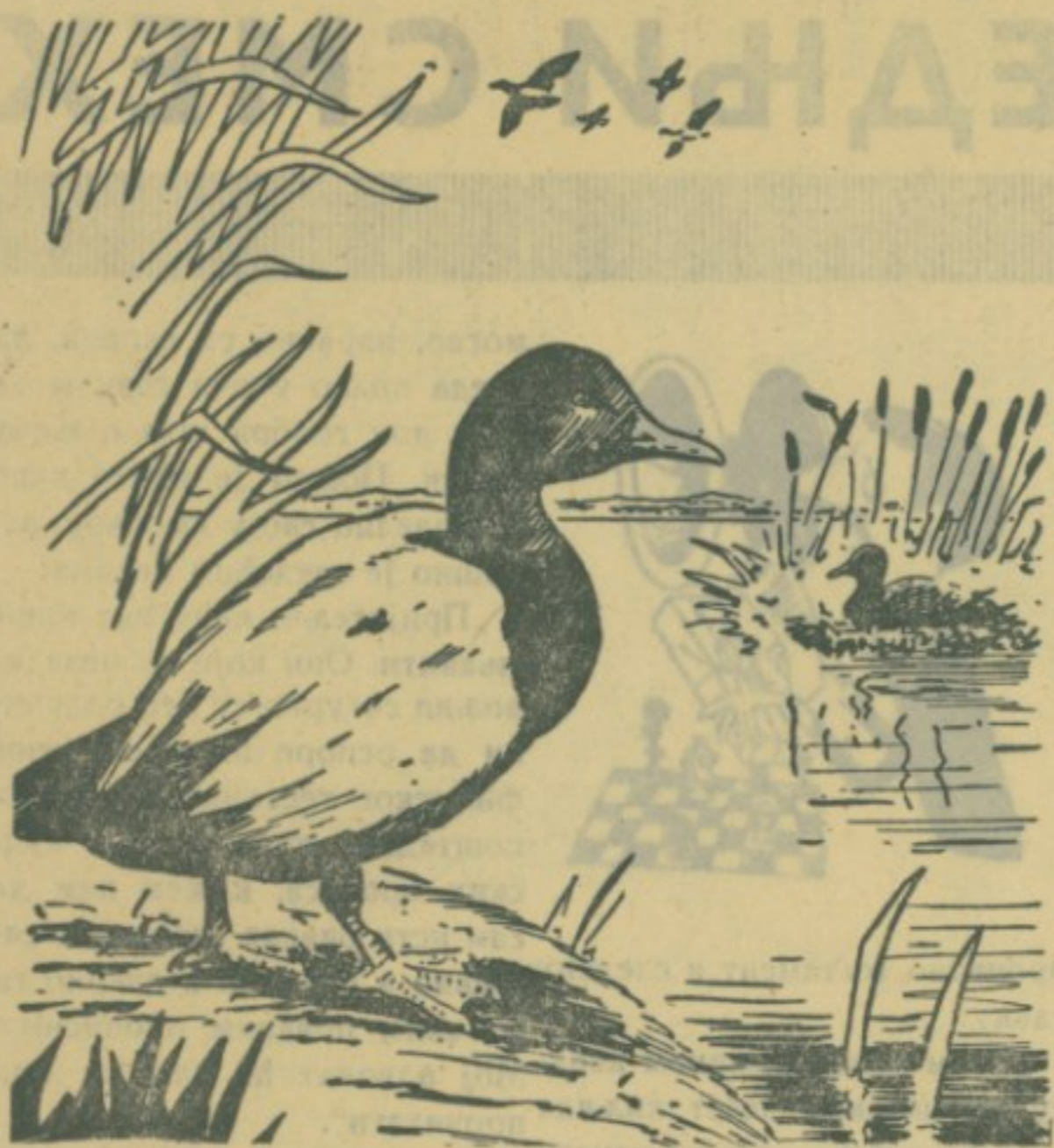
Превозна средства 19 века која данас изгледају сасвим необично, стварно су постојала, била саграђена и саобраћала су. На пример: локомотива коју покрећу четири коња на тај начин, што ходају по једној челичној траци специјалним зупцима непосредно везаној за точкове „локомотиве“, или „трамвај на мазге“ који две мазге вуку узбрдо, а низбрдо, кад њихова снага

није потребна, оне се натоваре на специјално за њих додате приколице — и онда се оне возе. Вучна стока играла је у саобраћају тако велику улогу да су људи и при преласку у век машина, из обзира према животињама, да се на улицама не би плашиле од „парног чудовишта“, правили вештачке коње, у чије су тело уграђивали парну машину.

Такви и слични саобраћајни симболи нестајали су, међутим, врло брзо, да би уступили место све новијим и све савршенијим саобраћајним средствима. Отада, за свега један век, људски ум је створио најепохалније саобраћајно средство: ракету за транспортовање човека у вазнону. Ако и у претстојећем веку саобраћајна техника буде забележила сличан успон, можемо се с правом запитати: да ли ће вазнонска транспортна ракета тадашњем човечанству изгледати исто тако смешна, као што данас изгледа „парни коњ“, или „балонска железница“.



ТРАМВАЈ НА И ЗА МАЗГЕ. У ГРАДУ ОНТАРИО (САН БЕРНАРДИНО КАУНТИЈИ У КАЛИФОРНИЈИ) ПОСТОЈАЛА ЈЕ 1890 ГОДИНЕ 6,3 МИЉА ДУГА ТРАМВАЈСКА ПРУГА. ЈЕДАН ЊЕН ДЕО ВОДИО ЈЕ УЗБРДО, ДРУГИ НИЗБРДО. ТРАМВАЈ СУ УЗБРДО ВУКЛЕ МАЗГЕ, А НИЗБРДО СУ СЕ ОНЕ ПРЕТВАРАЛЕ У ПУТНИКЕ, СТАВЉЕНЕ СУ У ПОСЕБНУ, ПОЗАДИ ТРАМВАЈА ПРИКАЧЕНУ ПРИКОЛИЦУ.



## ВЕЋИНА

Већина птица укључујући ту и патке остаје „у браку“ свега једну сезону. Пошто подигну потомство, на крају сезоне се растају. Ако се у следећој години исте две птице поново нађу пука је случајност да поново постану пар — кажу стручњаци.

# ГРАД НА ПРОДАЈУ

**У**аустралиским Алпима на 2.000 метара изнад мора и неких 100 километара од железничке пруге Мелбурн — Сиднеј, лежи Маунт Бјути — Планина Лепоте. Недељама може човек да лута по овом крају, а да не сретне ниједан аутомобил, да не види ниједно село или рекламни плакат. Али ће зато имати прилике да ужива у играма и циновским скоковима кенгура, да посматра коала-медведе и да се чуди птици-смејачици, како домородци називају птицу кукабура. Ова птица пушта гласове који личе на подругљив смех. Човек добија утисак да се смеје њему и његовој цивилизацији. Али, њен смех брзо престаје и она се онда приближава посматрачу, нагиње на страну своју хошкасту главу и гледа га неким срдчним погледом као да хоће да каже: „Све је то била шала“.

У тој идиличној околини налази се 486 кућа с потпуним комфором, читав један

мали град, који државно друштво за електрификацију нуди на продају. Сваки од домова има електрични штедњак, а многи чак и гаражу.

Град је подигнут кад је Маунт Бјути био главни штаб за изградњу Кијева — пројекта за наводњавање чије се остварење сада ближи крају. Аустралиска влада одбила је све понуде да куће прода не за становање, већ да би их нови власници демонтирали и продали материјал. Маунт Бјути треба да остане град. Међутим, засад постоји мало изгледа да ће се за њега наћи нови, стални становници јер град нема индустрију, што значи ни могућност за запошљавање. Али, град има шест великих фабричких хала које је подигла комисија за електрификацију. Постоји предлог да се ту оснује, у споразуму с неком швајцарском фирмом, фабрика часовника. Засад, међутим, град Маунт Бјути стоји празан и чека нове становника.



## ТАКО СЕ ДОГАЂА

Сматра се да грмљавина настаје као последица муње која ствара за собом безваздушни простор. Њега поново испуњава ваздух али уз учестано сударање. Грмљавина се „ваља“ због тога што муња има кривудава линију а промене које се догађају на различитим удаљеностима изазивају и различите звуке. Обично у току непогода долази до читавог низа пражњења а планине, долине и облаци одбијајући звук још појачавају грмљавину.

### Најкраће приче

За двадесет година брака нису једно другом казали ни једну једину ружну реч.

★

Годишњи биланс се сложио у пару.

★

У нашем месту све просторије служе својој намени.

★

Зграда је била усељива одмах после прве колаудације.

★

Долазила је са посла празне торбе иако је била запослена у кухињи.

### ПРЕМА БРОЈУ КИЛОМЕТАРА

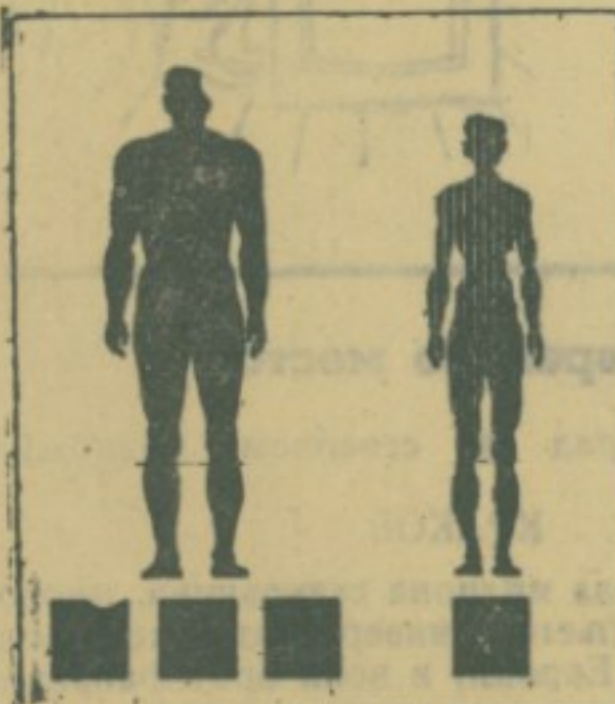
Стјуардеса једног ваздухопловног друштва утврдила је број километара који путнички авион превали док гости у њему ручају. Авион пређе 120 километара док једу супу, 300 — говедину и поврће, 80 колаче, 72 док сркућу кафу. Отсад ће путници који лете само од једног места до другог знати шта могу да поруче — цело мени, или само нешто од тога.

### ШТА СВЕ ПОЈЕДЕ

Чувар једног великог зоолошког врта имао је дужност да контролише шта све у току једног дана слон добије од посетилаца. Записао је: 1.706 порција кикирикија, 891 комад округлог сувог хлеба, 186 комада обичног хлеба, 516 воћних бонбона, 811 кексова, 2 порције сладоледа, 17 јабука, 1 рукавицу и опасач, што све тежи 58 килограма.

### ИПАК ИМА

Неки стручњаци сматрају да ће становништво Земље до краја овога века бити удвостручено, па се због тога питање исхране поставља као важан проблем. Поред тога мисле да су просечно три акра обрађене земље потребне за исхрану једног здравог, одраслог човека. Акар из



носи 4.040 квадратних метара, а данас на сваког човека долази свега један акар. Међутим, потребно је напоменути да је на Земљи свега једна десетина земљишта, тојест це докупног копна, обрађена.

# ЧАРДАК НИ НА НЕБУ НИ НА ЗЕМЉИ

ПО МОТИВИМА ИЗ НАРОДНИХ ПРИПОВЕДАКА



КАД СУ МИЛОШ И БРКА УСПЕЛИ ДА ОТВОРЕ ТЕШКА ВРАТА...



ФИНСКА: ПОВРШИНА — 337.000 КВАДРАТНИХ КИЛОМЕТРА; СТАНОВНИКА — 4.373.000; НАЈШУМОВИТИЈА ЗЕМЉА У ЕВРОПИ — ОКО 22 МИЛИОНА ХЕКТАРА ЧИЛИ 64% ЦЕЛОКУПНЕ ПОВРШИНЕ; ТУ СУ ШУМЕ У ЈЕЗЕРИМА, А ЈЕЗЕРА У ШУМАМА — „АМФИБИСКА ЗЕМЉА“; ИМА МНОГО ВЕЛИКИХ И ОКО 35.000 МАЛИХ ЈЕЗЕРА. АЛИ...



## Осим ЈЕЗЕРА...

Финска је позната као земља многих језера али још и по томе што на њеној територији изнад северног поларног круга живе Лапонци. У Финској има нешто око 2000 Лапонца који првенствено живе од гајења собова. У овом „врху Европе“ соб је главни снабдевач, готово једина „моторна снага“. Он даје млеко и сир, одећу и обућу, месо, крзно а у исто време је и једина тегла животиња у овим крајевима. Соб је издржљив, а

скроман. Главна му је храна поларни лишај. Веома је покретан и лако се припитомљава. Изванредна је помоћ човеку. Без њега једва да би се могло у овим крајевима живети. Не каже се бадава „ко има соба томе је добро“. Мада собови много дају око њих има и многа посла. Треба их пратити када са стадом траже храну. Треба их хватати и обележавати их одређеним знацима, треба их мусти и обучити за вучу. Није то тако мало, ни лако.

До једног од најсевернијих места, Кааманен, које је у не-

ку руку стеците и полазна тачка за Лапонце у Финској долазе на играчку млади Лапонци и Лапонке у живописним ношњама на санкама сличним чамцу које вуку собови, старији по неопходне индустријске производе или да продају своје производе, углавном од собова.

Овај роњак јелена назвао соб или ирвас, прилагођен за живот и на услове и далеко изван поларног круга, заузима изванредно, главно место, у животу тамошњег човека.

# ПОСЛЕДЊИ СМЕХ

Состављање теста-мента пружа неким особама прилику да се последњи пут насмеју и потсмехну; понекад сами себи и својим слабостима, понекад својој најближој околини.

Један енглески земљопоседник оставио је тестаментом двојици сеоских звонара завидну пензију под условом да на годишњицу његовог венчања звона одају тужне, погребне тонове, а на годишњицу његове смрти веселе и радосне.

Неки деветогодишњи дечак који се за време страшног торнада затекао сам код куће, написао је „тестамент“ на листу хартије истргнутом из школске свеске и залепио га себи на груди. У тестаменту је стајало: „Све што имам остављам свом пријатељу Џорџу Дрејперу, наравно у случају ако торнадо није њега одувао пре мене“.

Један пољски земљопоседник, чији су будући наследници једва чекали дан кад ће он заувек затворити очи, оставио им је један велики коверат на коме је писало: „Отворити после дванаест месеци“. Кад је година истекла, наследници су нестрпљиво отворили завештање да би у њему нашли један мањи, запечаћени коверат на коме је стајало: „Отворити после дванаест месеци“. Десет година окупљали су се наследници и десет пута доживели исто разочарање. Тек у последњем, десетом коверату налазио се тестамент према коме је читава имовина по којника имала да се подели његовим наследницима — али тек после сто година.

Неки Енглец оставио је тестаментом својој жени хиљаду фунти уз примедбу да би завештање износило 10.000 фунти да га је она за живота пуштала да на миру прочита своје новине.

Нећак-нерадник неког имућног америчког човека засијао се од среће кад је адвокат



прочитао тестамент и следећу тачку:

„Свом веома вољеном нећаку завештавам десет хиљада које ће наћи у једном пакету у мом сефу“.

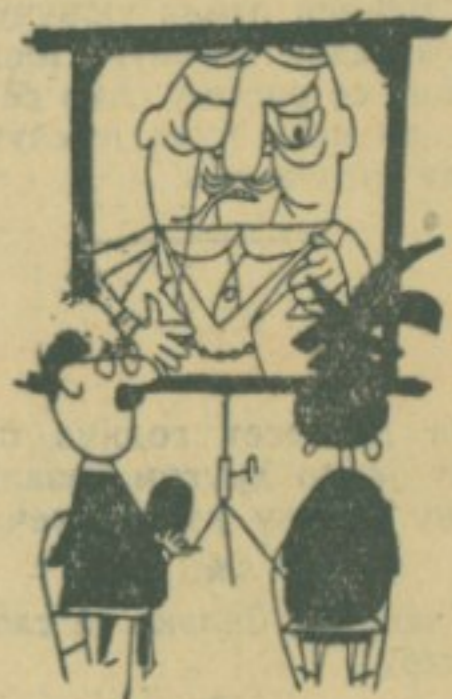
Нећак је сместа отрчао да отвори сеф, али је нашао десет хиљада шаховских проблема и једну цедуљу на којој је стајало да је решавање оваквих проблема најбољи начин за изоштравање ума.

Један енглески индустријалац снимно је филм у коме је он имао једину и главну улогу с тим да се филм прикаже његовим сродницима и пријатељима кад се окупе после његове смрти. Сваком госту тачно је одређено седиште, тако да је преминули

могао, наравно са екрана, да гледа право у очи сваком од њих док говори шта о њему мисли. Пошто је изнео како је поделио своју имовину, завршио је следећим речима:

„Пријатељи, нећу вас више гњавити. Они који су незадовољни сигурно су већ одлучили да оспоре важност овог филмског тестаmenta. Да их поштедим непријатних судских процеса, кажем вам да сам исти овакав тестамент саставио и писмено и оверио га по свим правним прописима. Мој адвокат ће вам га сад прочитати“.

На то је весело махнуо руком, поклонио им се и ишчекао с платна.



## ГОВОРНИК



Председник је звонио и објавио: — Настављамо дискусију. Реч има друг Папагајчић.

Пред скуп изиђе говорник. Лагано поправи кравату и поче уз енергичне гестове:

— Другови! Не волим дуге говоре и зато ћу бити што је могуће стручнији. Молим за пажњу јер вас нећу задржати више од минута. Проблеми о којима данас дискутујемо свима су нам јасни и познати, зато се на томе нећу задржавати. Зашто говорити о ономе што нам је свима већ давно веома добро познато! Али, нажалост, постоје и такви говорници, који, како то народ каже, имају језик без кости и не схватају ту примитивну истину. Ти назовиговорници злоупотребљавају поверење слушаца и, извините што тако кажем, немилосрдно одуђују дискусију до у бескрај... Ја међу ове сигурно не спадам. Ја поштујем слушаоце. Ценим њихово време. Имам обзира према њиховом здрављу, пре свега према њиховом нервном систему... Треба ли и ја да учествујем у дискусији и замолим вас само за један минут пажње... Наш допринос дискусији мора увек бити кратак и јасан. Само са неколико речи треба рећи велику мисао!

— На ствар! — чули су се

нестрпљиви гласови. — Држи се својих правила!

— Правилно, другови! Имате потпуно право, другови! Шта би било када бисмо ми, искусни говорници, реметили то? Прво, продужавали бисмо састанак, друго онемогућили бисмо другима да кажу своје мишљење, треће, уморили бисмо слушаоце, а четврто — давали бисмо лош пример почетницима, који се увек морају сећати и никад заборавити да се у дискусији мора бити кратак и јасан. Говорити треба тако да се са неколико речи каже велика мисао. Зато вас молим само за један минут стрпљења. Нећу вас дуго задржавати, желим само неколико речи... Прошло је још пет минута. После су другу Папагајчићу одузели реч.



## АНЕГДОТЕ

### НЕ ПРЕЖУ СЕ КОЊ И МАГАРАЦ

Једном, док је још био млад и непознат композитор, Пучини је замолио драмског писца Кротија да му напише либрето за једну оперу. Сињор Кроти, повређен у својој сујети, написао је младом музичару веома грубо писмо.

„Не пада ми на памет да с вама сарађујем, — стајало је у писму. — Магарац и коњ не могу се упрегнути у иста кола“.

Пучини му је на то одговорио:

„Веома поштовани сењор Кроти! Могу да разумем што нећете да пишете либрето за једног непознатог младића. Али, ко вам је дозволио да ме назовете коњем?“

### ОПРАВДАНО СТРАХОВАЊЕ

Пабло Пикасо показивао је једном приликом неком америчком милионеру своју приватну галерију. Пред једном сликом Пикасо је застао и рекао:

— То је један аутопортрет!

За једну другу дао је објашњење:

— Моја жена.

Посетилац је дуго посматрао обе слике да би на крају са устручавањем приметио:

— Надам се да немате деце, мистер Пикасо.

### ТАКВИ СЕ РУКОПИСИ НЕ ПРИМАЈУ

Кад је Марк Твен био уредник једног малог провинцијског листа, имао је тако малу плату да није могао да веже крај с крајем. Због тога су се неплаћени рачуни гомилали, али Твен их никад није узимао озбиљно. Једног јутра редакциски курир му је донео рачун од кројача. Твен је само башио поглед на рачун и таман је хтео да га баца у кош за хартију кад му курир посаветова:

— Прочитајте шта пише и на другој страни. Тамо стоји да ће вас он, ако одмах не платите, тужити суду.

Твен окрете хартију, а затим ће нестрпљивом куриру:

— Толико си већ овде да би морао знати основно редакциско правило: рукописи писани на обе стране једног листа хартије не узимају се у обзир.

### Бескрајне планине

Тако су Индијанци називали

АЛИГЕНСКЕ ПЛАНИНЕ

Средишни део Апалача, назван је тако по истоименим Индијанцима који су некада живели на истоку САД.

★

### Степенице

Дуж обала полуострва Декана (у Индији) пружају се планински венци

### ГАТИ

(западни и источни) чије име у преводу на наш језик значи „Степенице“ (али и падина брда). Западни Гати су виши од Источних (највиши врх 2695 м) и влажнији.

★

### Бакарне планине

По перуанској речи анта-бакар, назван је јужноамерички планински ланац

### АНДА

висок до 7035 м. Али, поред бакра у Анди-ма има и других руда: калаја, волфрама и још неких метала

### Гавраново место

Пољски град у северном подножју Карпата

КРАКОВ

има готово пола милиона становника, много виших школа (његов универзитет је један од најстаријих у Европи) и већи број фабрика машиноградње, текстилне и прехранбене индустрије. У близини Кракова је и нови пољски металуршки комбинат Нова Хута. Назив града је пољски: „Krak“ што значи гавран, дакле, Краков — „Гавраново место“.

Како су  
постала  
ИМЕНА



# Уз звуке добоша

Један од најстаријих „инструмената“ — Од римских легиона до савремених армија — Увек с мистичним нагласком — Музички инструмент пешадије у Европи — „Ако неку армију треба парализати — пробушите јој добоше...“

Иједан „инструмент“ није се толико дуго одржао у употреби без нарочитих измена — као што је случај с добошем. Почев од првих римских легиона, па све до појединих савремених армија — непрекидно

но сусрећемо тај мали, примитивни инструмент као саставни део јединица! Његови звуци се чују иза дебелих касарнских зидина, са полигона и вежбалишта... Слушамо их на парадама и по бојништима, у миру и за време рата.

А то није баш сасвим слу-

чајно. Историја добоша, те мале направе која је уједно и један од најстаријих музичких инструмената, прилично је занимљива, па можда и поучна на свој начин.

Добаш води порекло још из периода преисторије. Али његов облик се мењао према времену и месту у коме је употребљаван. У почетку, то је била сасвим примитивна направа — комадић коже разапет на дрвеном обручу, тикви или издубљеном дрвету. Нешто касније, добош је прављен и од печене глине (у Кини и Египту), а још касније — од бронзе или бакра.

Иако је тај инструмент служио у различите сврхе у разним историским епохама и код разних народа, он је увек дубоко зазирао у мистификацију. Нека афричка племена обожавају га као фетиш. Шамани код Лапландијана, врач Тунгуза и Самоједа употребљавали су добош приликом разних обреда, али су се њиме могли служити без опасности само људи специјално упуњени у тајне магичне. Код неких племена њиме су претсказивали будућност или истеривали зле духове.

Укратко: тај комадић разапете магареће, биволске, краваље или телеће коже, бацао је људе у летаргичну омамљеност, у бахатну распуштеност, у узвишена и погребна расположења, у екстазе радости, у таква психичка стања када се не зна за било какав страх или тешкоће... Бучни звуци добоша пратили су свечане прогласе и рођење причева, наредбе о смртним

осудама и разне забаве, литиције и заплене... Због тога се и код нас још може чути „Отишла му кућа на добош“. Према ритму добоша спуштала су се племена са азиских висоравни у плодне долине великих река, њихали се пустињски каравани и — наступале кохорте ратника...

Летописац није прецизно забележио када су добоши први пут употребљени у војсци. Али се поуздано зна да су их имали римски легиони. Помоћу њих су давани знаци за узбуну и означавани разни други миродопски послови. Али на бојништу их нису употребљавали, јер су се њихови звуци губили у хуци боја.

Негде средином VII века Арапи су пренели први војни добош у Европу. И одмах су га ту прихватиле готово све војске. Већ у почетку добош је постао нераздвојни музички инструмент пешадије. Где год би нека јединица кренула на марш — пратили би је звуци добоша.

Добаш је, међутим, био највише распрострањен у армијама немачких земаља. У XV и XVI веку добоши су били толико у употреби да је већ и у званичним правилима било записано: „Тај инструмент (мисли се на добош — наша примедба) ступа увек на чело пука, чак и усред битке... Јер својим непрестаним бубњањем даје полета војницима да прегазе непријатељске редове...“

И заиста, добоши су се тада могли чути на све стране — и у касарни, на вежбалиштима, на улици кад су трупе марширале, и на трговима кад су војне комисије врбовале најамнике.

Почетком XVII века и остале европске војске почеле су да употребљавају добош и на бојним пољима. Познато је да су војске тога времена вршиле маневре и пре битке, и то најчешће уз — такт добоша.

Касније, за време Јуриша, кад је требало да многи забораве на страх, звуци добоша пратили су звуке труба. Исто тако, после завршетка борбе, добошари су, са неких узвишења, давали знаке за прикупљање јединица на одређеним зборним местима. Свака чета је имала по два добошара, а сви из целог пука, изводили су обуку под командом једног подофицира — тамбурмажора.

Поред малих добоша, у војсци су употребљавани и велики који су преносени на специјалним колима или су их, пак, вукла по два добошара. Коњичке јединице су носиле добош на колима. Са сваке стране седла, као бисаге, клатио се по један добош. А коњаник, добошар, јашући, ударао је палицама по добошима, тако да је га-лоп коња увек одговарао звуцима добоша. Због чега се добош дуго задржао у војсци. Несумњиво, због његовог хипнотичког ефекта који је годинама изазивао у психи човека-ратника, почев од преисториских дивљака с луком и стрелом у прашумама Конга, па до савремених бораца.

„Звуци добоша делују заносно, узбудљиво; човек се брзо нађе у екстази; страх се губи и уступа место храбрости...“ — тако је написао пре шездесет година један познати немачки војни писац.

Али још много раније један Енглез је написао ове редове: „Ако неку армију треба парализати — онда јој пресеци комуникације за довоз намирница. Али ја препоручујем ако икада дође до рата с Французима да им се пре свега пробуше добоши...“

# ЊИХОВИ РАЗГОВОРИ



Има их више, али је објектив фотоапарата ухватио само њих петорицу: Петра Галевског, некадашњег пекара, који сада има осамдесет година, Милана Манева, бившег овчара, Диму Соколова, бившег зидара, сада дведесетогодишњака, Недељка Дамјанова, циглара, стара 77 година и Николу Димитрова, тешлера.

То су скопски пензионери, али нису сви родом из Скоп-

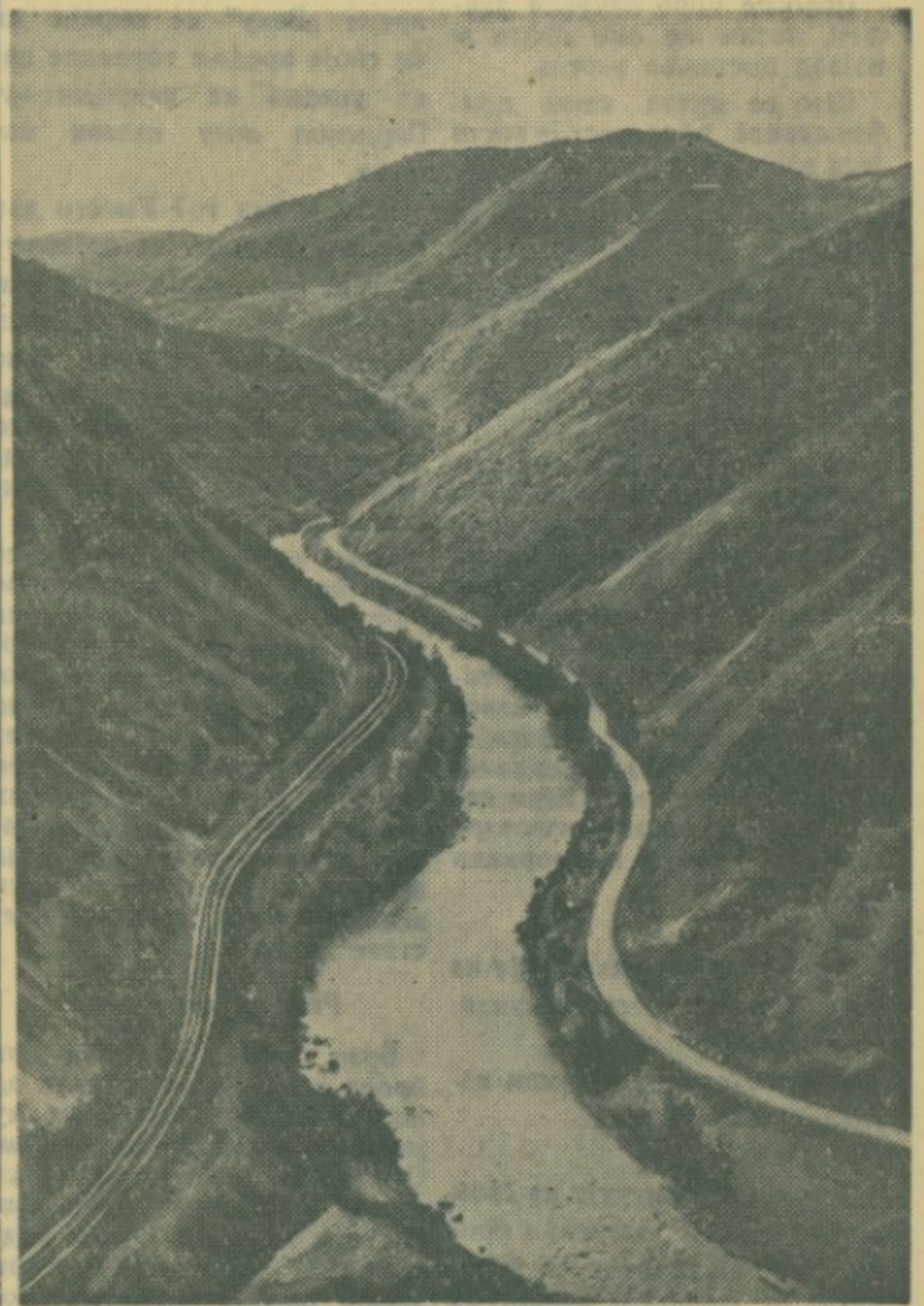
ља. Неки живе код синова-службеника, а родом су из Титова Велеса, Овчег Поља и других места. Скровито место крај зида, где нема велике промаје, одмах до Вардара, изгледа да им је најпријатније састајалиште. Ту проведу подуже времена разговарајући о свему и свачему што су чули, видели и доживели на својим дугим животним ста-

# КРОЗ ДОЛИНУ ИБРА

ИЗ недара планина Смилевце и Крушевце сливају се многобројни сребристи поточићи и образују изворште Ибра. А олате, углавном кроз дубоко усечене кањоне, мењајући правац, Ибар путује коритом дугим 241 километар, док се на пет километара испод Крајева, као десна притока не улије у Западну Мораву.

Област Ибра била је средишни и значајни предео у сред-

њовековној српској држави. Ту су подизане задужбине, развијано рударство, саобраћај и трговина, осниване варошице и колоније трговаца из других крајева. На слици је предео у коме се налазе рушевини града Маглича, средњовековног утврђења са четири велике четворугаоне куле на ћошковима и са пет мањих. Неки сматрају да овај град потиче из XV века и да је подигнут на темељима неког другог древног града.



(Фотографије: Ст. Војовића)

# СУСРЕТ

Сусрет новог и старог времена свакодневна је појава у многим нашим крајевима. На слици се виде старе куће у Новом Селу, које су стављене под заштиту закона као музејска вредност. Крај кућа се довршава модеран асфалтирани пут који полази од Струмице и кроз Штип иде у правцу Титовог Велеса.



## Ртна земља

Један део Јужноафричке Уније назива се КАПЛАНД (КЕЈПЛЕНД) или Капска провинција. Име потиче од речи сар, која готово на свим западно-европским језицима значи рт и од речи land — која на германским језицима значи земља. Капланд обухвата територију од 718 хиљада км<sup>2</sup>, претежно висораван, а мање ниско приморско земљиште и пустињу. Има око 4,8 милиона становника, који живе углавном од земљорадње и сточарства. Главни град је КЕПТАУН, тојест град на рту.

## Земља три града

Један од главних градова афричке краљевине Либије

### ТРИПОЛИС

у коме је седиште владе док је престоница Бенгази, најважнија је лука земље и крајња тачка караванске трговине са Суданом и другим земљама на југу. Има преко 150 хиљада становника. У Триполису је забележена до сада највиша температура на Земљи — 52 степена изнад нуле у хладу!

Исто име носи и један либански град и лука у којој се завршава један ирачки на-

фтовод. Имена оба града су грчког порекла: Tripolis — Земља три града.

### Рт иглени

На југу Африке (на 34°50' јужне ширине и 20°00' источне дужине) лежи рт који су Шпанци назвали

### АУГУЉАС

тојест магнетска игла бусоле. Име је настало због тога што у близини овог рта магнетска игла много отступа од свог нормалног правца.

### Река (града) Аму

Најдужа река у Средњој Азији — 2.620 км — названа је по имену некадашњег града

Аму, који је лежао на њеном доњем току и по татурској реци дарја — река. То је дакле, АМУДАРЈА

### Планине

Један од највећих градова Норвешке

### БЕРГЕН

чувена рибарска лука, место са познатим рибарско-океанографским институтом итд., у преводу на наш језик значи „Планине“. Име је добио по множини немачке речи „Berg“, која значи брдо, планина. Око Бергена заиста леже високе планине.



# ИЗВУЦИ ПЕРИСКОП

Ово је један од последњих доживљаја најчувеније савезничке подморнице на Пацифику у току Другог светског рата.

Тик у зору посматрачи са „Ваху“ приметили су на хоризонту дим. Подморница је опрезно кренула ка њему. Никада се не сме изгубити траг бродова који се налазе макар и са друге стране хоризонта, јер постоји могућност да и непријатељ открије подморницу.

Нешто пре девет часова „Ваху“ је заронио тачно у тренутку када су се иза линије хоризонта појавила два јапанска трговачка брода. Торпеда и посаде су спремни. Засада је постављена.

План капетана Маш Мортон био је да остане нешто по страни од курса бродова али да на оба пошаље торпеда готово истовремено, тако да би на првом настала већ експлозија у тренутку када би до другог тек стигла. Како су теретни бродови били већ близу он увиде да неће успети да пошаље по три торпеда на сваки брод, зато нареди да се испале само два.

### Секунде — вечност...

Прво се мора открити дивљач, затим се она прати и најзад поставља засада.

Што се жртва више приближавала опрезност је постајала већа. Перископ је све мање али све чешће искакао на површину да би непримећен осмотрио.

— Спреси задње лансирне цеви. Подеси дубину на три метра.

— Задње цеви спремне. Дубина три метра.

Гласноговорници у подморници понављају наређења. По стоти пут већ се подешавају и проверавају жирос компаси. Први официр О' Кејн још једном извлачи перископ. Капетан Мортон упоређује податке са сонара (инструмента који помоћу звука елиса бродова одређује непријатељске положаје) са подацима добивеним преко перископа, а онда лагано изговара речи које сви у подморници чекају.

— Пали!

Први торпедо излетео је из цеви. Пролази десет секунди.

— Пали!

Десет следећих секунди изгледају као вечност.

— Пали!

Три торпеда путују ка свом циљу — првом јапанском броду. Капетан Мортон се у последњем тренутку решио да уместо два на први теретњак ипак пошаље три торпеда. Остало је само један за други брод.

— Промени циљ... Све спремите за напад на други брод.

Перископ опет за тренутак излази на површину и одмах затим је справа подешена за други циљ. Сонар даје податке.

— Све спремно, Пали!

Сва четири торпеда испалена су за време од тридесет седам секунди. Капетан

сада наређује да се пође пуном снагом напред и начини велики заокрет. Перископ излази управо у тренутку кад два торпеда погађају први циљ. Један је погодио брод тачно у средину, други у крму. Једини торпедо испален на други јапански брод такође погађа — близу прамца. Страховити притисак од експлозија потреса и целу подморницу.

Три поготка од четири! Није рђаво, капетане Мортоне. Да ли Јапаници тоу или ће бити потребан још који торпедо да их докрајчи? За то време „Ваху“ се окреће да би своје предње торпедне цеви упериио ка непријатељу. Перископ опет излази на поље.

Шта је сад то? Уместо два брода у окулару се појављују три. Нови брод је велики транспортер препун војника који, одлично се види, трче по палуби. Мора да су га заклонила прва два брода тако да га перископ из свог ниског положаја над површином воде није приметио.

Нема више времена да се проверавају други подаци. Мортон рачуна да је брзина трећег брода иста као и првих. Издаје наређења и још једном узима брод на нишан. У интервалима од по десет секунди испуцају се три предња торпеда, од којих два погађају циљ. Сонар јасно преноси звук воде која почиње да продире у труп великог брода. Елисе су престале да раде.

### Рањени теретњак

Брзи поглед на прва два брода показује да је један од њих почео да тоне. Крма му је готово сасвим под водом. О њему више не треба да се мисли. Али други брод још пливи и то тачно према подморници. Треба да се ода при знање јапанском капетану који покушава све да спасе свој брод. Окренуо се у правцу из кога су дошла торпеда надајући се да ће пресећи подморницу или бар се поставити тако да би био рђав нишан.

У овоме успева јер „Ваху“ испуцаје на брзину још два торпеда од којих један, додуше, погађа брод али га не зауставља. Чак се све више приближава. Сувнише је касно за још један торпедо. Треба се само брзо склонити.

— Пуни резервоаре баластом. Пуном снагом напред Рони!

Црна сенка подморнице почиње нагло да се спушта у

леже, почиње опет да се диже.

— Перископ напред! — пролама се мукло кроз куполу подморнице.

Сада се виде само два брода док на једном месту пливају само отпаци, уље, неки крш. То су остаци првог брода. Теретњак који је покушао да се судари са подморницом још се креће а велики транспортер стоји непомићно. Мортон га брзо узима на нишан и шаље још један торпедо ка њему.

### Кратак предач

За тренутак велики стуб воде заклања циљ. А затим се кроз перископ јасно види како се брод преломио на пола. Војници у зеленкасто-сивим униформама скачу у воду и очајнички покушавају да се дохвате оних неколико чамца за спасавање који пливе уоколо.

Време је да се поново напуне торпедне цеви а специјална камера кроз перископ слика потопљени брод и морнаре у чамцима.

Подне је и чланови посаде „Ваху“ у групама одлазе да поједу оно што је кувар у јеку битке успео да спреми. У торњу капетан и први официр залажу се сендвичима и посматрају брод који успева да им умакне.

### Нова тактика

С времена на време објектив перископа се окретао у круг осматрајући хоризонт. Једног момента Мортону се учини да види једну сиву силу уету како се приближава великом брзином.

Уместо да се уплаши капетан осети да га обузима необична радост. Са мало среће могао би да потопи и овај кад му је већ побегао оштећени брод. Али његова радост била је кратког века. Разарач изненада промени правац и убрзо нестане иза хоризонта.

Слаби сигнали са сонара гворили су да је брод са два торпеда у трупу сада већ доста далеко, јер иде брзином од 6 чворова на сат што је било просто невероватно. Подморница са својим истрошеним батеријама није могла да пође у потеру.

Капетан Мортон наједном одлучи да настави гоњење по површини. Подморница би, користећи своје дизел моторе могла чак и да престигне непријатељски брод. Али то још нико никад није радио. Налазили су се дубоко у непријатељским водама. Разарач који су малопре видели могао се појавити сваког тренутка. Сав занесен страху лова, он нареди:

— Извуци перископ! Уколико се брод више уда-

љавао „Ваху“ је све више извлачио перископ, а када се више од кривине хоризонта није могао видети капетан нареди да подморница изрони.

Непријатељски брод се удаљавао, али пошто је био оштећен споро је пливио. Подморница је на површини много бржа. Одговор се сам намеће. Зашто не обићи Јапанице у великом луку, довољно далеко да је не опазе, а онда им поћи у сусрет и коначно их потопити. Подморница може да осматра хоризонт кроз перископ и када пливи по површини и онда види много даље.

Четири јака дизел мотора почињу да раде. Оштар кљуи подморнице брзо сече таласе.

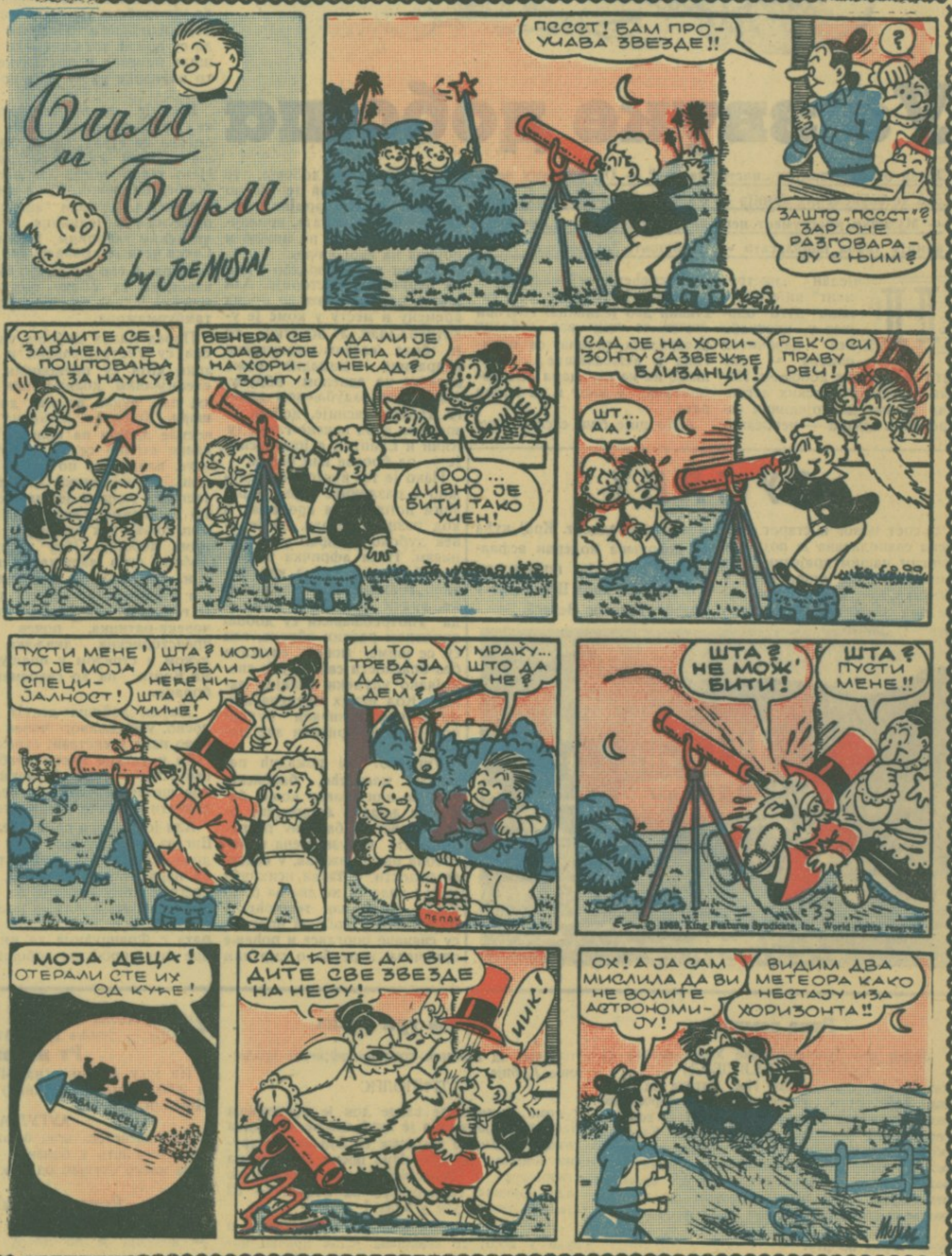
„Ваху“ треба готово цело поподне да опише круг око непријатељског брода. Падало је вече када се Мортону учини да је маневар успео и да му сада брод иде у сусрет. Издаде наређење да се зарони.

Овог пута напад је много тежи јер је непријатељ опрезнији и пливи цик-цак.

Први торпедо промашује, други се губи у бескрајним таласима океана и тек трећи и четврти уз страховиту експлозију погађају брод који после неколико минута нестане у таласима.

Док капетан Мортон уморно даје „вољно“ својој посади и наређује да се узме курс ка матичној луци, он није свестан да је својим маневром учинио много више него само потапање јапанског теретњака.

Маневар његове подморнице — да обиће непријатеља пловећи по површини, ушао је у тактику подморничког ратовања.



Медицина кроз векове

# СВЕТЛОСТ СА ИСТОКА



У току свега једне генерације Мухамед (569—632) је успео да уједини расцепкани племена Арабије. Поле његове смрти коњаници с турбанима на глави кренули су у име Алаха преко Јерусалима, Сирије и Персије да би стигли до обала Инда. На Западу, они су преко Африке провалили у Шпанију с намером да крену даље у Европу, али их је Карло Мартел зауставио код Поатијеа, 732 године. Велико царство поделило се тада у калифате с Багдадом и Кордовом као источном и западном престоницом. И док је Европа била обавијена средњовековном тамом, ови градови постали су средишта цивилизације.

Слично Римљанима, арапски победници поштовали су културу покорених народа. Нарочито су били импресионирани медицинском школом у Гондисапуру, у Персији, коју су у шестом веку основали несторијанци, присталице јереси патријарха Несторија, прогнаног из Цариграда због тврђења да се Христос родио као човек, а не као бог. Он и његове присталице побегли су у сиријски град Едесу где им је њихово познавање грчке медицине итекако добро дошло. Али, пошто је црква наставила да их прогони, они су побегли у Персију знајући да ће их владар Хозре „Благословени“ дочекати раширених руку. Наиме, Хозре је у Гондисапуру окупљао јеврејске, хиндуске, сиријске и персиске лекаре. Кад су пристигли још и несторијанци са својим знањем, Гондисапор је постао медицински центар за читаву Азију.

У VII веку, кад су Арабљани заузели Персију, они су из школе у Гондисапуру и из свих библиотека у земљи покупили грчке рукописе. Медицинско знање Хипократа и Галена „кренуло“ је на пут бродовима и камилама према Багдаду, Нишапуру, Самарканду, Каиру и Кордови. Ту су пергаменти преведени са персиског на арапски језик и „варварски“ муслимани по-

стали су заштитници класичне медицине.

Мада је арапски језик постао, да тако кажемо, званични језик медицине, већина „арапских“ лекара били су Персијанци, Јевреји и Грци. Чланови породице Бактишу били су несторијанци. Јуриус Бактишу био је на челу болнице и медицинске школе у Гондисапуру у VIII веку. Под његовим надзором грчки класици превођени су на арапски за багдадског калифа Ал Масура који га је узео у своју службу 764 године. Његов унук Габријел Бактишу, такође искусан и учен лекар, наставио је његово дело. Кад лекари на двору Харун ал-Рашида нису могли да помогну свом калифу, био је позван млади Бактишу. Да би проверио његово лекарско знање, калиф му је једног дана дао бочицу са урином „једне од калифових љубимица“. Чиме да хранимо болесницу? — запитао је Харун ал-Рашид, на што му је Бактишу сместа предложио — јечам. „Болесница“ је уствари била једна — магарица.

Бактишу је свакако излечио калифа, јер је овај још поживео и касније је основао Багдадску академију на којој су изучавани и превођени грчки рукописи. Златно доба арапске медицине обухвата, грубо узевши, период од 850 до 1050 године. Велико дело превођења било је завршено и ново знање почело је да постаје и својина лекара-практичара. У Багдаду, а касније у Каиру и Кордови, основане су велике болнице и академије. Кордова, која је у то време имала милион становника, могла се похвалити попличаним улицама, уличним осветљењем, хиљадама купатила, школама и највећом библиотеком на свету. Из ових градова потекли су велики лекари.

Разес (841—926), назван „Искусни“, дошао је у Багдад са североистока Персије. До 40 године је певао, филозофирао и свирао на лаути. Онда се прихватио медицине.

Преко Јерусалима и Африке кренуо је за Кордову, лечећи болесне и скупљајући корисна знања од „жена и травара“. Кад се вратио у Багдад, затражили су од њега да нађе добро место за нову болницу. Разес је тада у разним деловима града обесио о дрвце свеже месо и болница је била подигнута на оном месту где је месо најкасније почело да се квари.

Разес је био један од највећих лекара-практичара свог времена и имао је ученике из свих крајева велике империје. Он их је научио многим лековима и начинима лечења, показао им разлику између малих и великих богиња, открио им природу и значај температуре.

Персијанац Авицена (980—1037) био је пијаница, луталица и — сјајан лекар. У десетој години знао је читав коран наизуст, у 17 је познавао филозофију, природне науке, поезију, математику, права и медицину. У 18 је излечио једног владара из династије Саманида што му је

омогућило приступ у дворске архиве. Затим је кренуо од двора до двора, стицао је и губно милост појединих владара, бежао из једне земље у другу. Његово највеће постигнуће је његов „Канон медицине“, уџбеник који је можда имао највише утицаја у читавој историји човечанства. Милон речи његовог „канона“, и будаластих и мудрих, упијали су у себе шест векова сви они који су се у медицинским школама Азије и Европе спремали за лекаре. У њему је Авицена показао запањујуће познавање симптома из фармакологије, али је изнео и безброј тврђења која данас нагледају у најмању руку чудна. Тако он, на пример, ставља љубав на листу душевних болести.

Ислам је забрањивао сечење људи, како живих тако и мртвих, због чега су видарство и анатомија били запостављени. Видарство би чак било потпуно избрисано као део медицине да није било Албуказиса, арапског лекара рођеног у Шпанији.

Албуказис је, пошто је ножи био забрањен, поново увео у праксу лечење рана и отстрањивање разних израштаја паљењем помоћу усјаних гвоздених инструмената. Овом методом су он и његови ученици вадиле и крајнике и полипе.

Модерне апотеке могу за свој постанак да захвале Арабљанима. Мада су медицинско знање углавном купили од других, муслимани су се показали као изврсни и изворни апотекари и травари. Они су болесницима дали нове лекове: алкохол, кору од цимета, лишће од сене, арсен, камфор, боракс и многе друге. Путујући лекари као што су били Разес и Авицена, сматрали су да земља даје биљке које могу да излече сваку болест. Они су скупљали траве, корење и семење по Египту, Шпанији, Индији и Персији.

Арабљани су измислили пијале превучене слатким слојем да болесници не би осетили горчину лека; њима треба да захвалимо за тинктуре, сирупе, помаде и разне масти. Пре Арабљана спремање лекова спадало је у дужност лекара. Али, како је листа лекова постајала све већа, апотекарство се постепено одвајало од медицине да би постало засебна грана. Занимања лекара и апотекара потпуно су се одвојила, и као што је апотекарима било забрањено да се мешају у вештину лечења, тако ни лекари нису смели да „показују интерес за продавање лекова.“

## ШТА ЈЕ ТЕМПЕРАТУРА?

Еваког дана милиони људи стављају термометар под пазуху. Уколико је ватра већа, мисле многи, болест је опаснија. Што се тиче лекара, у то нису сви уверени. Више од 2000 година они се питају, да ли је повећана топлота тела човека

тура организма износи до 37° Целзијусових.

Савремени истраживачи су установили да топлота тела није иста у току једног дана. Најмања је ујутру, највећа увече. Зато данашњи лекари имају обичај да говоре о „зони“ топлоте од 36,2° до 37° Ц. степени. Крв је добар разводник то-

плоти, али није савршен. Температура уста за степен је већа од оне испод пазуха. Од свих органа у утроби јетра је најтоплија јер њена температура износи око 38°. Топлота спољних делова руке и ногу може да спадне до 0° Ц и тако даље.



плоте, али није савршен. Температура уста за степен је већа од оне испод пазуха. Од свих органа у утроби јетра је најтоплија јер њена температура износи око 38°. Топлота спољних делова руке и ногу може да спадне до 0° Ц и тако даље.

### Шта изазива температуру?

Узроци су врло различити. Један од њих је страх. То је најбоље примећено на деци која се плаше да иду у болницу. Од 38° Ц, ватра може да им се попне на 39,5°. Једна војна лекарска комисија установила је повећање температуре услед страха код 324 регрута. Ако се случајно или услед тумора повреди хипоталамус, висина живе у термометру оболелог се пење. Најчешће се температура пење услед бактеријске или вирусне инфекције. Али није тачно познато на који начин микроби изазивају повећање температуре.

Важно је да свака температура није штетна. Ако она достигне висину од 42,8° смртоносна је, јер изазива непоправна оштећења на мозгу и зато лекари предузимају хитне мере да је вештачки смање. Али, ми се нећемо задржавати на изузетним случајевима. Температура која

прати кијавицу, гушобољу и слична обољења, не представља сама по себи неку болест, већ је знак да се тело успешно бори против инфекције. Многи лекари новје школе не труде се да овакву, мању температуру, вештачки смањују, већ дају лекове који помажу борбу тела против болести.

Рекли смо да је температура 42,8° опасна, али ради умирења морамо напоменути да је врло ретка. Чим жива у термометру покаже 41°, организам је већ ставио у покрет специјалан механизам: крв надире у поткожне капиларе и почиње знојење. Услед тога наступа извесно хлађење тела и термометар ће показати значајно опадање телесне топлоте. Мада се повећане температуре сви болесници плаше, она често повољно делује, јер утиче на повећану производњу белих крвних зрнаца и тела која уништавају бактерије. Изгледа да она појачава и дејство антибиотика као што је, на пример, пеницилин. Најзад, ако се топлота тела још повећа, извесни проузроковачи болести угину.

Откако се ово питање дубље проучава, о температури се више не мисли као раније. Ево једног примера: до пре извесног времена болеснику с ватром препоручивала се дијетална исхрана, и тиме се одбранбена способност организма баш смањивала. Савремена медицина препоручује да овакви болесници узимају храну богату беланчевинама, витаминима и то у количини коју желе.

Још једна стара заблуда. Кад се неко разболи од назеба, прегрева се соба у којој болесник лежи а он се претрава покривачима. Тиме се само отежава организму. Треба и покривање и загревање одаје да буде умерено, као пре болести.

Да ли болесник са високим температуром мора да лежи у постељу? То не треба да буде опште правило. Недавно је један лекар светског гласа испитао лечење 1082 оболела детета с повећаном температуром и закључио да болест ишчезава истом брзином било да су деца била у постељи било да су се кретала по средње загрејаној соби. Његов закључак гласи: „Ако је у питању обично грозничаво обољење, може се дете пустити да се мирно игра и одмара обучено, али у умерено топлој соби.“

Укратко речено, повишена температура човечијег тела није више страшило као што је некад била. Сада се она углавном сматра као болесников савезник, а не као његов непријатељ.

## »ДИВОКОЗА« СКУТЕР



Овај скутер тежак око 50 килограма служи за тешке услове — пење се уз нагиб од 25 степени без напора. Може се пренети аутомобилом до краја пута, а тад сам продужава по најгорем терену и кроз густ шибљак. Има мотор од три коњске снаге а у резервоару стане горива за 45 километара.



## ЗАДОВОЉСТВО — БИТИ БОЛЕСТАН

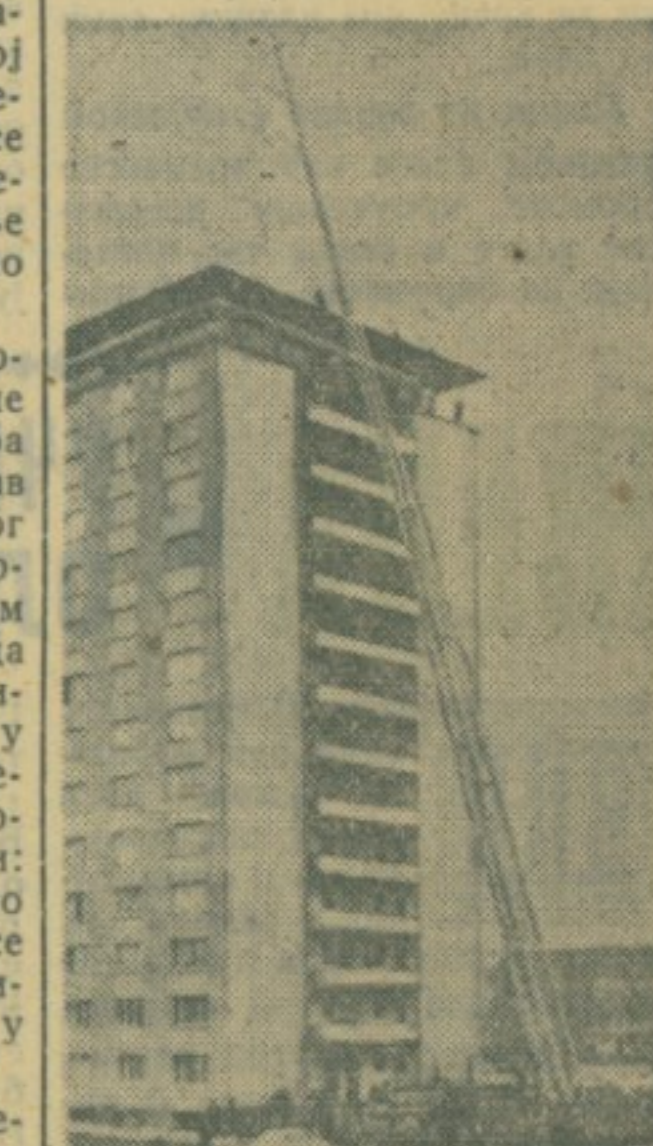
Мали болесници у америчким болницама удишу кисеоник — из овог клоуна. Док усисавају кисеоник преко шећером превученог црева клоунове очи — које мере притисак — комично колутају. Нос је дугме којим се започиње вештачко дисање.

### ЛИФТ... У ДРЕВНОМ РИМУ

У римском Колосеуму нађено је удубљење у коме се још у древна времена налазио гигантски лифт. Њиме су Римљани из подземља дизали гладнаторе и дивље звери у арену. Лифт је покретао 60 људи, помоћу система полуга које су се налазиле у подземним просторијама.

### Дугачке лествице

Ове лествице од 62 метра свакако су најдуже на свету. Могу да стигну до крова двадесетоспратне куће. У случају пожара, оне подижу људе



и гумена црева на платформу, где се налази и радио за одржавање везе са посадом на земљи. Направљене су у Карлсруу, у Немачкој.

## ГРИП КРОЗ ИСТОРИЈУ

Грип је стара болест, али под вештачким и благим поднебљем Рима и Атине био је готово непознат. Чак и незнатно лучење из носа сматрало су Римљани као опак симптом неке зле наследне болести, а познати су случајеви да су се многи Римљани развели због тога што су њихове супруге сувише брисале нос.

Прва у историји позната епидемија грипа забележена је 927 године и од ње су нарочито страдале Галија и Германија. Болест се отада појављивала често у неправилним интервалима али и jakim налетима епидемија: 1105, 1239, 1414, 1510, 1657, 1733, 1803, 1889, 1918 и 1957 године.

Грип је у току историје често мењао имена и звао се: катар, оршон, дандо, фолета, баракета, мала пошта и мали дописник. Смењивали су се

лекови којима је болест лечена: од чаја и сланице до пуштања крви. Грип је нарочито био у „моди“ 1657 године. Од њега је оболела аустријска краљица Ана, а париски апотекари су због тога за две недеље потрошили све резерве жутог шећера и апотекарских бовбова које су им иначе трајале годину дана.

У 18 веку су се за лечење грипа употребљавале барене јабуке и зоб. Фебруара 1733 године оболело је у француској краљевини 200.000 људи од грипа чије је име већ тада било уобичајено.

Духовита Катарина II чија је царевина, а нарочито њено средиште Москва, исто тако страдало од грипа изјавила је тим поводом:

— Замислите каква је дивна хармонија и слога у мојој земљи: сви кашљу и кијају.

Почетком 19 века одомаћило се на западу Европе ново име за грип — инфлуенца.

СПОРТСКИ ЗАБАВНИК

# ЛОВАЦ НА ЛАВИНЕ



# СКВО ВАЛИЈУ

Више од хиљаду спортиста из 33 земље учествоваће на зимским олимпијским играма у Скво Валију. Преко 30.000 гледалаца из читавог света присуствоваће такмичењима која ће се одржати од 18 до 28 фебруара. Организатори зимске Олимпијаде побринули су се не само за сме-

тиски Врх, Скво Врх и Папозе Врх познати су по високим снежним наносима. Прошле године на Скво Врху за мање од десет дана нападао је више од три метра снега.

Током протеклих 15 година Монти Атватер имао је могућности и прилике да упозна „људи“ снега. Он је открио занимљиву „везу“ између снега и експлозива. Наиме, при-



штај, исхрану и забаву такмичара и гледалаца, већ и за њихову сигурност. А бригу о овоме преузели су на себе „ловци на лавине“ на чијем се челу налази Монти Атватер.

Већ 15 година Монти Атватер и његови људи боре се против лавина у планинским пределима Америке. Његова је дужност да открије опасност од лавина и да их нарочитим методама, које је научио у институту за испитивање снега и лавина у Давосу, у Швајцарској, благовремено спречи или их учини безбедним. У оних деловима Скво Валија где су планинске падине обрасте шумом, опасност од лавина не постоји. Међутим, лавина се треба бојати на оних деловима где је дрвеће искрчено да би се начиниле стазе за тркаче и скакаонице.

Да би предупредили сваку могућност одроњавања снега, Монти Атватер и његови људи месецима већ подижу заштитне зидове од набијене земље и снега. На одређена места довучено је артиљеријско оружје да би се пуцањем покренули снежни наноси пре него што постану толико велики да крену низ планину сами од себе.

Ловци на лавине с највећом пажњом прате све временске промене, проучавају временске карте и сваки час погледају на барометар. Јер, Олим-

пирски Врх, Скво Врх и Папозе Врх познати су по високим снежним наносима. Прошле године на Скво Врху за мање од десет дана нападао је више од три метра снега.

Опасност од лавине најчешће прети на оних планинским падинама чији нагиб износи 35 степени. Међу природне снаге које изазивају лавине долазе; новонападале снежне масе, топлење површинских слојева снега, ветар. Али, белу масу може да покрене јачи звук — удар грома, пуцањ из пушке — а некад чак и какав одроњени камичак или бешумни пролазак смучара.


Монти Атватер познаје узроке и дејство лавина не само као њихов „господар“. Два пута су оне биле јаче од њега. Једном су га једва тек после неколико дана, рањеног, пронашли испод снега па је морао четири недеље да проведу у болници. Али, један ловац на лавине мора да рачуна са оваквим искуствима. Упркос томе, Атватер тврди да је лавина једина између разорних стихија природе, коју човек може да подвргне својој контроли само ако упозна њене узроке и токове. Његово огромно искуство гаранција је организаторима зимске олимпијаде да снег у Скво Валију неће имати прилике да на своју руку „крене у авантуру“

# ЖЕНА УЧЕСНИК НА ТРИ ОЛИМПИЈАДЕ

Ширли Штрикленд, сада већ озбиљна мама, увек насмејана, љубазна и симпатична, једина је жена атлетичарка која је учествовала на три олимпијаде и освојила: три златне, једну сребрну и три бронзане медаље. То је досад највећи број медаља које је икад једна атлетичарка освојила на олимпијадама.

Своју каријеру је почела на олимпијади у Лондону

1948. године када је била противница у то време најбољој светској лакоатлетичарки Бланкерс-Косновој. На овој олимпијади Ширли је освојила сребрну медаљу као члан штафете 4x100 м где је била друга. За треће место у трци на 100 метара добила је бронзану медаљу. Највише борбености и способности показала је у трци на 80 м с препонама. Три тркачице прескочиле су последњу препону готово истовремено и наставиле да се



## ТРЕКИ НА ПЛАНИНИ

ДРАГИ РУДИ, АКО ОДЕШ ДО БУРГНЕРОВЕ РАДЊЕ НАЈИ КЕШ ТАМО НЕКЕ СТВАРИЦЕ КОЈЕ ТИ МОГУ БИТИ ОД КОРИСТИ...

ПРИМИ ИХ КАО ИЗРАЗ ДИВЉЕЊА И ЗАХВАЛНОСТИ ТВОГ ПРИЈАТЕЉА И ДРУГА-ПЛАНИНАРА, ЧОНА ВИНТЕРА!

ТВОЈ ПРИЈАТЕЉА И ДРУГА-ПЛАНИНАРА, ЧОНА ВИНТЕРА!

БИЛИ СУ ПРОЧИТАЛИ ПИСМО РУДИ И ЛИЗБЕТ ПОТРИЦАЛИ СУ У РАДЊУ...

ПРОДАВНИК

ГОС'Н БУРГНЕРУ! ПИСМО ОД КАПЕТАНА ВИНТЕРА! КАЖЕ ДА ЈЕ ОВДЕ ОСТАВИО НЕШТО ЗА МЕНЕ!

ЗНАМ! ЗНАМ! КАПЕТАН ЈЕ БИО ОВДЕ И ИСПРИЦАО МИ КАКО СИ ГА СПАСАО У ПЛАНИНИ...

ЕВО ШТА ЈЕ КУПИО ЗА ТЕБЕ!

ЗА МЕНЕ? ОХ, РУДИ!

И КАЗАО ЈЕ ДА ТО ОБУЧЕШ СУТРА... КАД КРЕНЕШ С ЊИМ НА ВРХ ВУНДЕРХОРН!

СУТРАДАН УЈУТРУ... ДВА ЧОВЕКА И ДЕЧАК ПРОШЛИ СУ КРОЗ БЕЛО...

ТВОЈ СТРИЦ ФРАНЦ ЈЕ МОЈ ВОДИЧ... А ТИ СИ НАШ НОСАЧ! ПОКАЖИ СЕ ДАНАС, ПА КЕШ И ДРУГИ ПУТ С НАМА!

ПАЗИ СЕ, ДЕЧАКЕ!

ТРИ ЧАСА КАСНИЈЕ...

ПА? МАЛО ЈЕ ДРУКЦИЈЕ ОД КОЗЈЕГ СКАКУТАЊА ПО БРЕЖУЉЦИМА ЗАР НЕ?

боре за победу до саме врвце на циљу. Овај пут Ширли је стигла трећа за две десетине иза прве и показала да има све услове за развој.

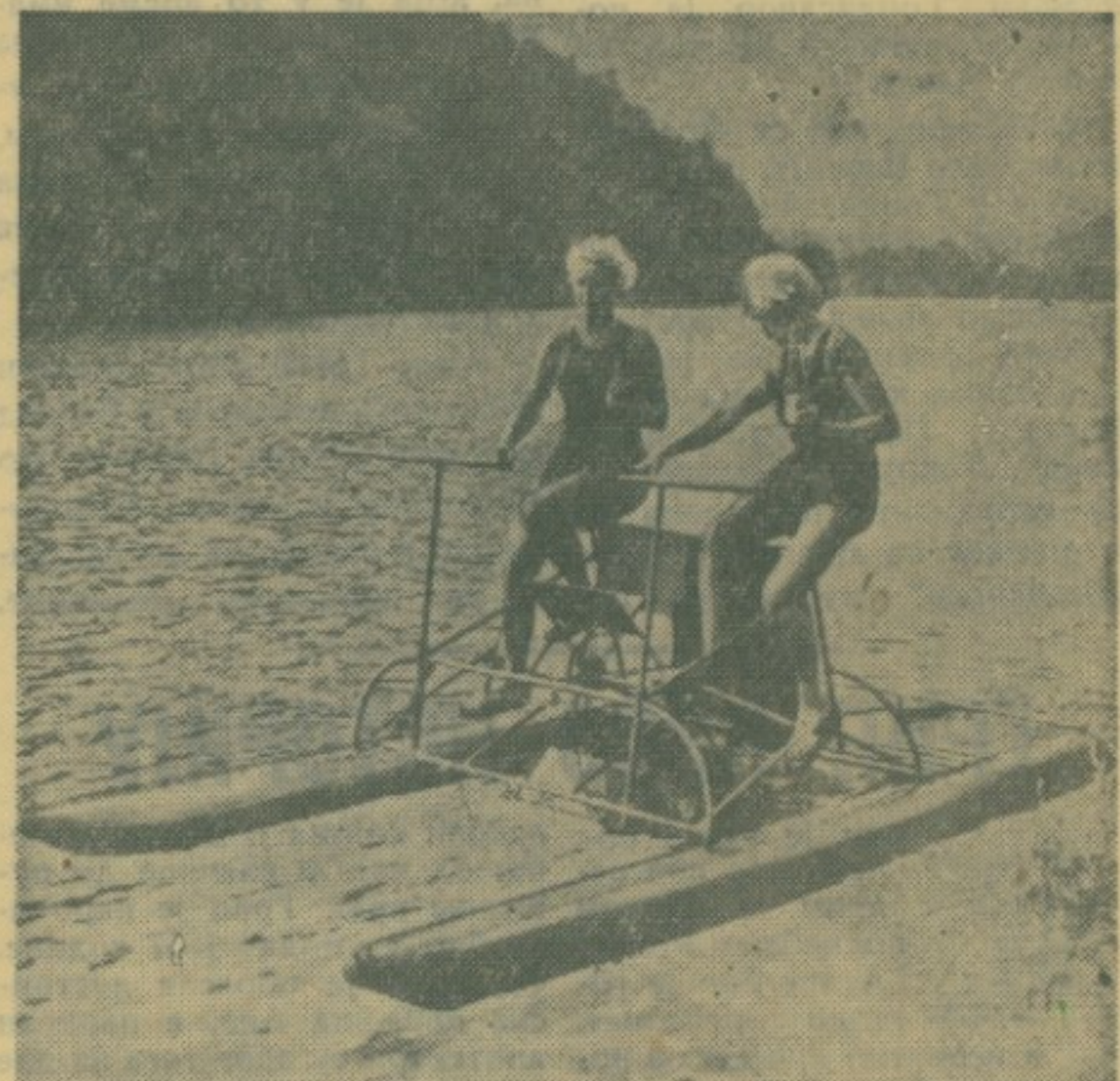
На олимпијади у Хелсинкију Ширли је доказала да је напредовала нарочито у дисциплини на 80 м с препонама, јер је постигла нов светски рекорд испред совјетске такмичарке Голубничајеве и Немце Сандрес које су такође постигле време боље од тадашњег светског рекорда. У трци на сто метара опет је била трећа и тако освојила своју трећу бронзану медаљу.

На Олимпијади у Мелбурну за трку на 80 м с препонама скупиле су се најјаче такмичарке у конкуренцији каква није никад била за ову

потврдила свој светски рекорд од 10,6 секунди. Тако, мајка већ трогодишњег синчића, Штрикленд није ни овог пута изостала. Неискусна Гастл је у даљим предтркама испала и тако је она у финалној трци и поред оштре борбе сигурно победила.

У Мелбурну је по трећи пут учествовала у штафети и последњег дана игара је учинила да се оствари давна шња жеља жена — штафета 4x100 м. Аустралија је освојила прво место, а Ширли своју трећу златну медаљу.

Тиме је Ширли Штрикленд завршила своју богату спортску каријеру и остала пример младима, нарочито они-



## БИЦИКЛ НА ВОДИ

Ове две жене проводе годишњи одмор на језеру које је настало изградњом бране за хидроцентралу. На мало необичној „справи“ оне су кренуле у шетњу по води. То је „водени бицикл“. Изграђен од алуминијума он се састоји

од два пловка, точка са лопатицама, два седишта, два управљача и крмила. Веома је лак, а да би био подесан за преношење може се направити на склапање. Мало спретније руке уз помоћ правог није мајстора лако ће га и јестиво направити.

## ОВЕНС ЈЕ ЈОШ У ФОРМИ

Амерички тркач на кратке стазе Овенс, познат још са Олимпијаде у 1936 години, и сада је у форми. Пре кратког времена, кад му је на кола

нестао шешир и капут, појурio је за лоповом и поставио још један рекорд на 100 метара, упркос његових 46 година.



дисциплину. На првом месту је била Немца Гастл која је већ у првој предтрци

ма који превремено напуштају такмичења, да не остављају дисциплину коју воле.

### Нова открића

Пре неколико година Светска здравствена организација је први пут објавила да многи инсекти постају отпорни на разне производе који се до-



бијају на бази ДДТ-а. Тако и комарац који проузрокује маларију брзо се навикава на овај отров, па из генерације у генерацију све више долази на свет младих којима ДДТ не штоди. У последње време, међутим, установљено је да су најновије генерације у могућности да још из даљине примете где се налази отров и да га обину. Разлика између предака и потомака је у следећем. Док су се први спуштали на зид са ДДТ-ијем, и на њему остајали извесно време, нови таласи, који лете у правцу таквог зида, на време га заобину. Изгледа да се у току времена већ извршила потребна селекција међу комарцима у корист не само отпорнијих већ и „интелигентнијих“ врста које „знају“ да избегну опасност.

### ЗБОГ СТОКЕ...

Говеда у Америци се транспортују камионима дугим по 30 метара. Са стране, челичне



плоче омогућавају проверавање које је појачано још вентилаторима постављеним напред.

# Да ли знате?

## СА СВИХ СТРАНА

Путовање авионом без непосредног плаћања увеле су у јесен 1959 године ваздушне компаније „Луфтханза“ и „Ер Франс“. Пошто се начин пословања на кредит показао уносан компаније су наставиле и ове године с том праксом и још је прошириле: путници могу код њих добити на кредит и карте на линијама других ваздушних компанија.

У Немачкој се недавно јавио нов телефонски апарат који поред свог лепог облика има и предност над старим — брже се добија број. Бројчаник је овде замењен траком од пластичне материје на којој су бројеви записани вертикално. Ова кружна трака окреће се на два ваљка у унутрашњости апарата. Бројеви се „извлаче“ од доле на горе, што олакшава састављање телефонског броја а умањује могућност грешака које се често догађају при састављању броја на обичном бројчанику.

Овај апарат је већ са успехом испробан и многе земље су већ почеле да га израђују.

Један нов француски изум биће испробан у току идучег лета на плажама Северног Мора. То су „тетраподи“ од бетона равномерно распоређени по плажи да би се о њих ломили таласи и задржавао песак.

У жељи да створе фонд за грађење једног павиљона у селу Алберт-Швајцер у Валденбургу 135 омладинаца из Есена основали су друштво. У овом селу су примана и васпитавана до њиховог изласка из школе деца без роди-

теља и поново давана у „породице“ својим новим родитељима. Омладинци из Есена у већини и сами сирочићи а запослени у угљенокопима организовали су сакупљање прилога по улицама и домовима да би на тај начин дали пример својим вршњацима „црним блузама“.

Обавештајни биро нарочито приступачни аутомобилистима биће отворени у ХанOVERу приликом Пролећног сајма од 24 априла до 3 маја ове године. Посетиоци овог индустриског сајма моћи ће да добијају обавештења о собама за издавање а да не излазе из својих кола. Бирои са благајнама биће распоређени у великом паркинг-простору.



### Н О В Ч И Ћ

— Само ти мирно једи, а ређено време и да он треба да прекине доручак и поје. Оно што је рекла, испунила је. Бодик је на миру завршио свој доручак.

### Дарежљив

Није искључено да је Канађанин Алберт Бергерон, по занимању дрвосеча, најдарежљивији давалац крви на свету. Бергерон има 30 година и у току 180 трансфузија дао је 106 литара крви. Кад се зна



да у човеком телу има око пет литара крви, онда се лако може израчунати да је он, у току релативно кратког времена, 21 пут потпуно обновио своју крв.

### НЕ БРЗО

Маст се топи споро, утолико спорје уколико је дуже слагана, док се вода може нагло да уклони. Само, човек није боца из које се може одасипати по вољи. Највећи део воде у нашем организму учествује у веома сложеним хемиским процесима. А они се одигравају и у најситијим ћелијама. Из њих није могућно извући воду а да се оне не разоре. Онај ко жели да ослаби истовремено смањујући маст и количину воде, доводи себе у велику опасност.

### ПРЕНОС ХЕЛИКОПТЕРОМ

Фабрички направљена челична конструкција за једну од многих кућица које се по-



дижу у Француским Алпима да би пружиале заклон планинарима, преноси се на висину од преко 3.000 метара.

ници ће моћи да разматрају тезе из различитих области према својој узрасту или жељи. Деоба награда победницима обавиће се од 21 до 23 јула ове године.

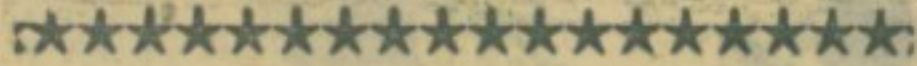
Нови пут у ХанOVERу недавно је пуштен у саобраћај. Ауто мобилисти који долазе из других места успеваће да стигну до самог центра престонице не смањујући брзину. Нови део пута је дуг 1,8 км и завршава се у центру ХанOVERа једним „виселим путем“ од 356 м који лежи на 188 бетонских стубова и прелази преко више улица и раскрсја. То је први пут ове врсте у Савезној Републици.

Недавно је у једној челичани у Руру испробано ново заштитно одело начињено од перлона и превучено слојем алуминијума који одбија око 90% топлоте. Иако лака ова одела су изванредна заштитна тако да радници који их носе могу да обављају посао и крај високих пећи где топлота достиже и 100 степени.

Млеко у комалима ускоро ће се производити у Холандији. Грудве ће се врло лако растварати у топлој води.

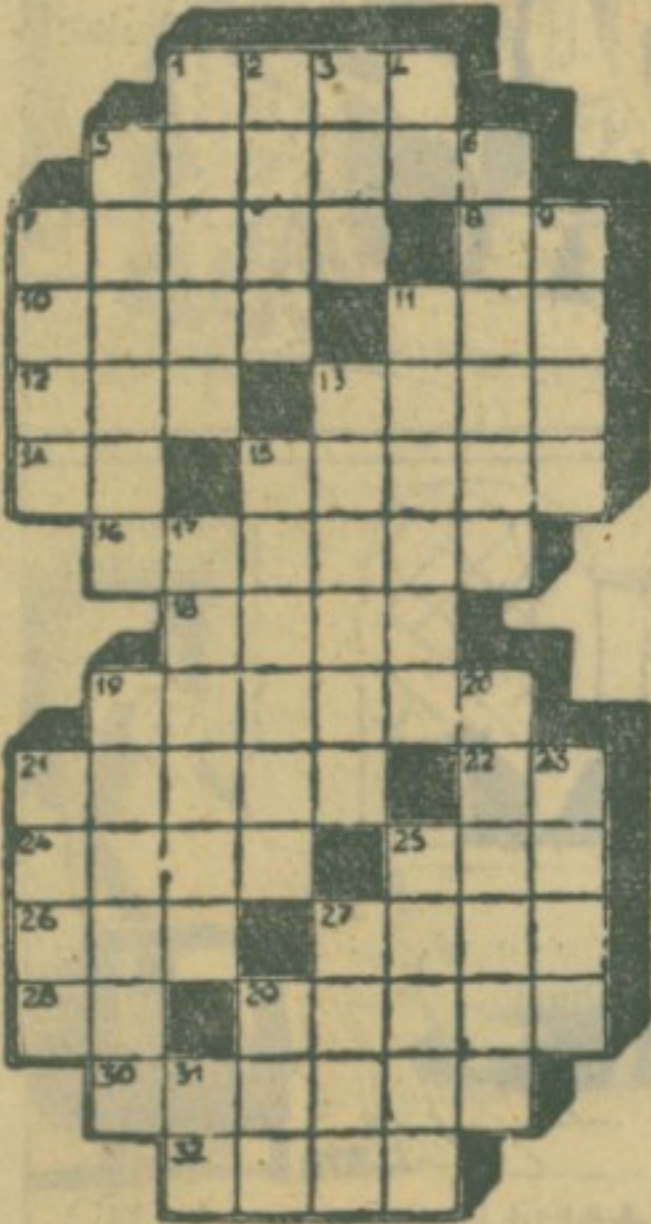
Американци су за последњу годину дана утрошили 450 тона разних средстава за умирење и 350 тона медикамената за спавање.

Најнеобичнији шампионат одржаће се ускоро у Аисингу у Баварској где је основан клуб шмрчака бурмута са 132 активна члана. Најбољи „шмр качи“ из овог краја одржаће утакмицу. Организатори су изјавили да количина ушмрканог бурмута одређује по бедника а не број кијања.



Водоравно: 1) кратка драмска игра; 5) једна Молијерова комедија; 7) мала песма с два слика и обавезним понављањем; 8) два иста слова; 10) место у близини Београда; 11) попут; 12) немачки физичар, творац оптичког стакла; 13) место у Хрватској; 14) предлог; 15) месечна награда; 16) река у Хрватској; 18) наша прва филмска глумица; 19) река у Бугарској; 21) мања текућа вода; 22) два слова; 24) слик, рима; 25) татарска титула; 26) скраћеница једне републике; 27) двора; 28) два слова; 29) лекарски инструмент; 30) уметник, вештак; 32) вулпирја.

Усправно: 1) савице; 2) стада; 3) узвик; 4) сугласник и самогласник; 5) летура бакра црвенкастожуће боје; 6) лувачки инструмент; 7) град у Француској; 9) лева притока Саве; 11) планински усок, клисура; 13) кухињска потреба; 15) гредикат; 17) говорник; 19) река у Србији; 20) минерал пронађен на Авали; 21) наша планина; 23) река у Босни; 25) крш, крас; 27) акт; 29) упитна заменица; 31) два сугласника.



### РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) бокс; 9) Бенова; 7) кука; 8) Ела; 10) улога; 12) ат; 13) Нева; 15) ав; 17) Радон; 19) јод; 21) раса; 22) „Ретина“; 24) било; 25) Ака; 27) екипа; 29) ак; 30) Вари; 32) ер; 34) Задар; 36) јул; 38) горд; 39) Топола; 41) Мини.

Усправно: 1) Веков; 2) онагер; 3) ко; 4) све; 5) Бул; 6) ала; 7) Кучај; 9) Атина; 11) Авари; 14) Алана; 16) Ворик; 18) Осака; 20) Дедиб; 23) топаз; 24) Бечеј; 26) акорд; 28) Арагон; 31) идоли; 33) Рут; 35) Ара; 37) дом; 40) Пи.

## ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

### ВЕЖБА С ЛОПТОМ

За ову игру треба најмање четворо. Сваки баца лопту трипут у вис али тако да га при паду погоди. Падне ли му лопта сва три пута на главу — он је „вођа игре“. Погоди ли га само двапут онда је „паша игре“, а само једанпут — онда је „судија“. Ако га лопта ниједном не погоди он је „покрао игру“. Судија после извршује казну над оним ко је игру покрао. Вођа каже колико пута, а паша колико јако да буде „крадљивац“ ударен лоптом.

### ТРИК СА ШЕЋЕРОМ



Поређајте у круг 12—15 коцки шећера, па томе кругу додајте један „реп“ од 2—3 коцке, како је то на слици показано.

Нека неко од присутних замисли један број и у мислима почне да броји од краја репа, настављајући по кругу (иа пример, арапски, број 7) Кад изброји онда нека поје обрнутим смислом, по кругу, док опет не изброји седам (римски).

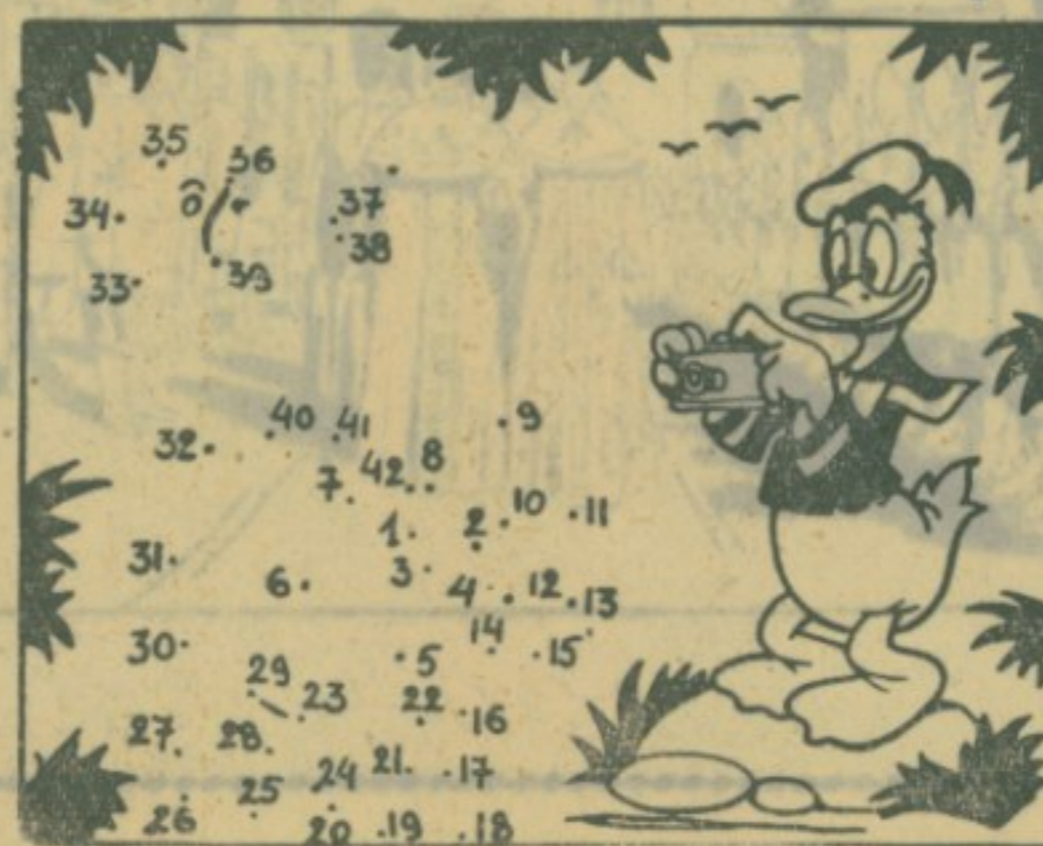
На његово изненађење ви ћете му сами показати коцку на којој се зауставио, јер маколики да је број ви ћете при оваквом бројању увек моћи да одредите, искључујући „реп“, која је то коцка.

### Очи вас варају



Исеците ову слику и на 20 см од очију брзо је окрећите као што бисте окретали мали тањир. Посматрајте добро кругове и звезду и изненадићете се новој шарини слици.

### КОГА ФОТОГРАФИШЕ ПАЈА?



Кад погледасте све бројеве, видећете кога.



Јесте ли већ чули да...

... становници Хавајских Острва спадају међу најдуговечније људе на свету. Просечан век мушкарца износи 67,7 година (2,2 године више не просечан век мушкарца у Савезној Америци), а жена 71,2 годину.

... слано језеро Гуз у Турској толико је засићено сољу да се лети на извесним местима преко њега може прећи пенице, а понекад чак и на коњу.

... један мрав коме је при недавном

... породице с презименом Смит чине највећи и најмно-



гољудији клан у Шкотској.

... ако би се све железничке пруге на свету наставиле једна на другу, њихова дужина износила би два и по пута растојање од Земље до Месеца.

...назив за водњик, лак комад обично заснован на анегдотском сижеу у коме се дијалог сједињује с куплетима, настао је од „vaux de Vire“ Долина реке Вир — у Француској где су од 16 до 18 века биле омилане народне песмице шаливог и сатиричног карактера.

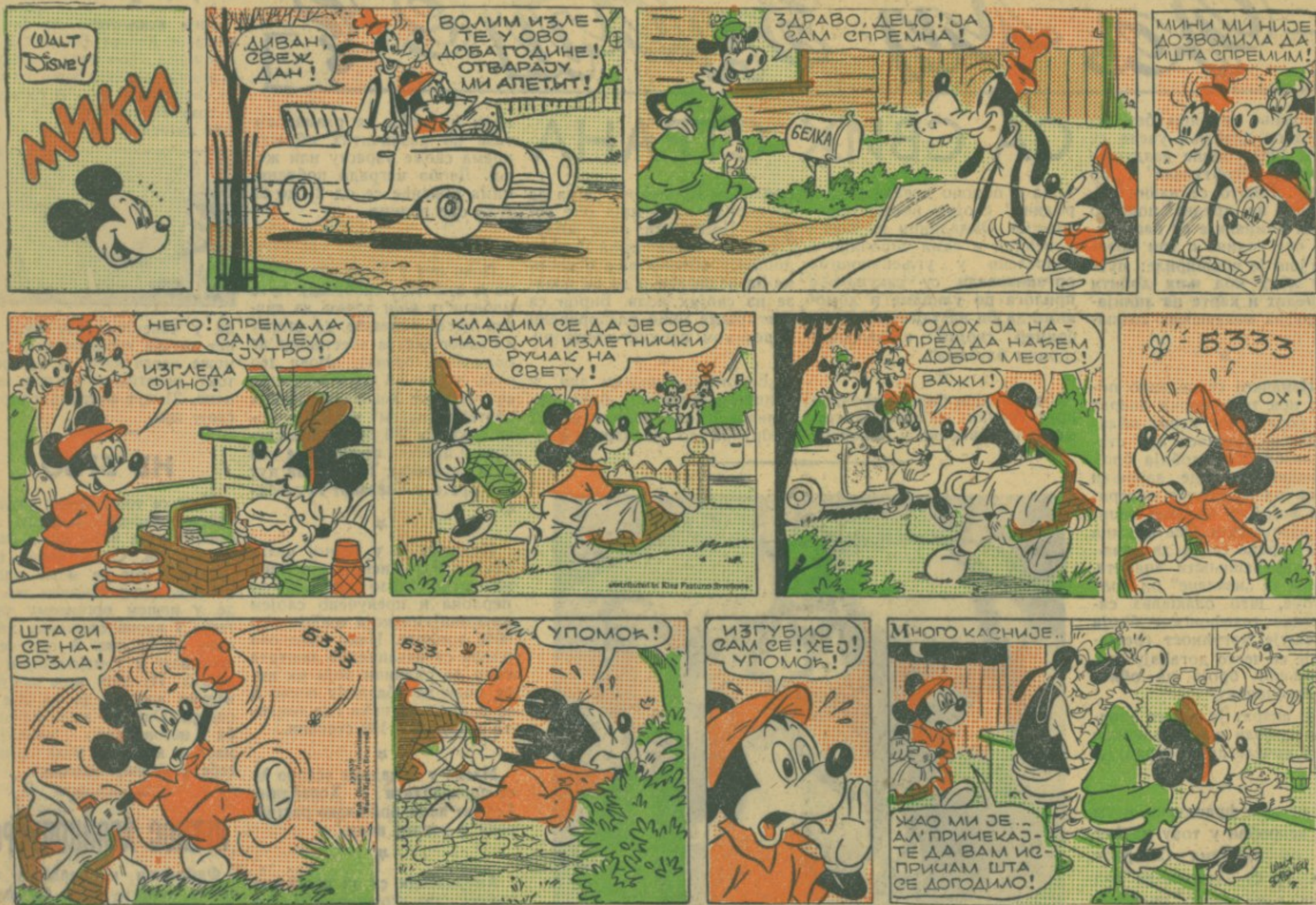
... борба петлова у Цакрти, у Индонезији, мора да траје све док се пробу-



опиту један француски научник откинуо главу живео је после тога још 19 дана, па је чак ходао.

... године 1826, војвода од Хилдбургхаузена, у Немачкој, прописао је казну од шест сребрних марака за сваког оног кога ухвати да пије кафу. Исту казну плаћао је и гостиничар који би кафу справио, па чак и домаћин ако дозволи да се у његовој кући пије кафа.

шена љуска кокосовог ораха не напуни водом и не поточе на дно суда.



**РАЈИН РОЂЕНДАН**  
 — Ујка Пајо, колико још има до мог рођендана? — запитало је Раја ујка Пајо.  
 — Још свега неколико дана.  
 — Охо, значи да бих већ могло сваког дана на будем добар.

**НЕЋЕ ЗНАТИ КАКВО СЕ ВРЕМЕ СПРЕМА**  
 Хорације се хвали једног дана како се најзад излечио од реуматизма.  
 — Штета, грдна штета! — казала је Бејка. — Па то значи да убудуће нећемо знати какво нам се време спрема.

**ИМА ЛЕКА И ЗА ТО**  
 — Ујка Пајо, каже Ваја, ја сам много порастао и кревет ми је већ постао кратак. Требало би да ми купиш нов кревет.  
 — Немам сада пара, потребно је да штедим, али има лека и за то. Сутра ћу ти дати 70 динара, на иди да се ошинуш до главе.

**РАЈА И УЧИТЕЉ**  
 — Овај наш учитељ, ујка Пајо, мора да је велика незналица.  
 — Сине, не ваља тако говорити о свом учитељу.  
 — Па јест, ујка Пајо. Али он стално заниткује нас ђаке да му ми кажемо како се ита зове.

**ПИТАЊА од ораја**

Ко су Запотечи?  
 Шта су наумахије?  
 Јесу ли кљунари птице?  
 Где се налази планина Старица?

**ОДГОВОР:**

**ЗАПОТЕЦИ** су један од старих индијанских народа у Мексику, сада у изумирању. Почетком овог века било их је 230.000 а данас их има око 30.000. Некад су имали независну државу и развијену културу, која је у старо доба била у вези са културом и цивилизацијом Маја.

**НАУМАХИЈЕ** су биле поморске борбе у старом Риму. Приказиване су у котлинама нарочито копаном и те сархе и напуњеним водом. Такве битке приказиване су и на неком језеру а и у амфитеатру чија би се арена преплављивала водом. Сматра се да је највећу наумахију приредио цар Клаудије на Фулинском језеру. У тој поморској бици учествовао је, како се прича, 19.000 људи и хиљаду лађа.

**КЉУНАРИ** су једини сисари који се множе снесеним јајима и у којих су вилице продужене у кљун. Немају зуба. Мозак им је мали, а полугине великог мозга немају набора. И кљунари, као и птице и гуштери, имају два пара кључњача, такозване гавранове кости, којима у другим сисара одговара такозвани гавранов кљун, остатак ове кости, само срастао са дршком лопатнице. Кљунари имају и још неких других заједничких особина са птицама.

**СТАРИЦА** је планина у Источној Србији, западно од изворишта Малог Пека. Висока је 801 метар. Шумовита је сем на странима.

**БАТКА О ЦАРУ СЛАТАНУ**



НОСИ МЕСЕЦ МЕЂУ  
 ПРАВА ЗВЕЗДА МЕЂО  
 А КАД ПОЧЕ ДА ГО  
 К'О РЕЧИЦА ДА ЖУ  
 КНЕЗ ОД СРЕБЕ СЕ  
 РУКУ УЗЕ, УСТА ЈУБИ  
 ПА БУДУЋОЈ ВЕЛИ  
 ЖЕНИ:  
 — УАЈДЕ, МАЈЦИ, БЛАГО  
 МЕНИ!

ГРАДУ ОНИ БРЗО  
 КРЕЂУ  
 И У ДВОРУ МАЈКУ  
 СРЕЂУ  
 — МАЈКО, ДОБИХ СВЕ  
 ШТО ЖЕЛИМ  
 ЈА САМ СРЕЂАН! ТО  
 ТИ ВЕЛИМ  
 ЗБИ СЕ ЧЕЖЊА МОЈИХ  
 МАЈКО, ТРАЖИМ БЛА  
 СЛОВА!  
 ЖЕНУ ЗА СЕ, КЕРКУ  
 ЗА ТЕ,  
 ГАЗДАРИЦУ ЗА ПА  
 ЛАТЕ!

ИСТОГ ДАНА (БЛАГО МЕНИ!)  
 КНЕЗ ГВИДОН СЕ И ОЖЕНИ...  
 И ЧЕРНОМОР ТУ ЈЕ БИО  
 И МНОГО ЈЕ ВИНА ПИО...